

Tartu Ülikool

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Carine Jessica Kostla

**Eesti kodanikualgatuste esindajate arusaamad
veebiaktivismist ja släktivismist**

Magistritöö

Juhendaja: Maria Murumaa-Mengel, PhD

Tartu 2022

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1 Aktivism ja sotsiaalsed liikumised	5
1.2 Veebiaktivism	6
1.3 Släktivism	9
1.4 Aktivistide tüpoloogia Neumayeri ja Svenssoni järgi	12
1.5 Probleemiseade ja uurimisküsimused	13
2. MEETOD	14
2.1 Andmekogumismeetodid	14
2.2 Valim	16
2.3 Analüüs	19
3. TULEMUSED	21
3.1 Veebiaktivismi ja släktivismi osakaalu tajumine Eesti kodanikualgatustes	21
3.2 Släktivismiga kaasnevad probleemid ja võimalused	23
3.3 Kodanikualgatuste esindajate tüpoloogia Neumayeri ja Svenssoni järgi	27
3.4 Släktivisimi modifitseerimine aktivismiks	29
4. JÄRELDUSED, DISKUSSIOON JA MEETODI KRIITIKA	31
4.1 Järeldused	31
4.2 Diskussioon	34
4.3 Meetodi kriitika	35
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	38
LISAD	45
Lisa 1 - Intervjuu kava	45

SISSEJUHATUS

Magistritöö uurib Eesti kodanikualgatuste esindajate arusaamu veebiaktivismist ja släktivismist ning seda, milliseid probleeme või võimalusi näevad kodanikualgatuste esindajad veebiaktivismis ja släktivimis.

Earl jt (2011: 234) on kirjeldanud veebiaktivismi kui teguviiside kogumit, kuidas sotsiaalse aktivismi alla käivaid liikumisi veebis propageerida, organiseerida ning neis osaleda. Släktivism on üks veebiaktivismi alaliike, mida Murthy (2018) on defineerinud kui vähem osalust nõudvat aktivismi vormi, tuues näiteks mikroblogimise, petitsioonide allkirjastamise ja poliitikute suunal tehtava lobitöö. Släktivismi suhtes ollakse tihti kriitilised, väites, et inimesed ei võta päriselt midagi sotsiaalsete muutuste loomiseks ette ning eelkõige teevad neid (endale mugavaid) samme endast parema kuvandi jätmiseks (Christensen, 2011).

Släktivismile on omistatud negatiivne tähendusväli, mis viitab sellele, et eksisteerib “päris-aktivism” ja n.ö. “laisk-aktivism”. Siiski on nii mõnedki autorid (Picone jt, 2019; Hill, 2013) rõhutanud, et praktikad, mida peetakse omaseks släktivismile, on olulised sotsiaalsete muutuse esile kutsumisel ja sotsiaalsete liikumiste tekkeks ning toimimiseks. Näiteks protestimarsi “Slutwalk” toimumise kohta jagati esmalt infot internetiplatvormidel ja kokku tuli “päris” meeleavaldusele 4000 inimest, aasta pärast oli marss toimunud 250 erinevas linnas üle maailma (Hill, 2013: 49). Släktivismil põhinev *ALS Ice Bucket Challenge*, kus inimesed end näiliselt tähelepanu nimel jääveega üle kallasisid, kogus aga paari kuuga 115 miljonit dollarit annetusi (Ward; 2016).

Della Porta jt (2006: 13) on kirjutanud, et sotsiaalsed liikumised tekivad erinevate väärtussüsteemide ja gruppide konflikti tulemusel. Castells (2012, 2015: 225-226) on nimetanud sotsiaalmeediaplatvorme töövahenditeks, mis on iga indiviidi või indiviidide poolt loodud liikumiste käsutuses, kes tahavad oma vaateid jagada või kutsuda inimesi, kes nende nõrdimust jagavad, protestima ka tänavatele.

Sotsiaalmeedia rolli kodanikualgatuses on uuritud Eestis varemgi (nt Põldma, 2021; Kivisalu, 2019) ja välismaal (nt Earl jt, 2011; Hill, 2013). Põldma (2021) käsitles oma töös

kogukonnaaktivistide sotsiaalmeedia kasutust kolme konfliktse juhtumi näitel, Kivisalu (2019) analüüsis reaktsiooni #MeToo liikumisele Eestis. Välismaistest töödest on minu uuringu jaoks olulised eelkõige Della Porta ja Diani (2006), kes on uurinud sotsiaalseid liikumisi üleüldiselt, Picone, Kleut, Pavlíčková, Romic, Møller, Hartley, De Ridder (2019), Christensen (2011) ja Hill (2013), kes on uurinud veebiaktivismi ning Neumayer, Svensson (2016), kes on loonud aktivistide tüpoloogia. Släktivismi kui aktivismi vormi pole Eestis varem uuritud, välismaal aga küll (Lane, 2017; Ward, 2016; Madison jt., 2020), tähelepanu on pälvinud eelkõige släktivismi ja annetamise omavaheline seos, näiteks Wardi (2016) uurimus keskendus just *ALS Bucket Challenge*'i näitele.

Käesoleva magistritöö raames uurisin kvalitatiivsete fookusgrupi intervjuude (n=4) abil Eesti kodanikualgatuse esindajate (n=13) arusaamu veebiaktivismist ja släktivismist ning seda, milliseid probleeme või võimalusi nad selles näevad. Töö tulemuste põhjal saab loodetavasti paremini mõista, milline on kodanikualgatuste esindajate arvates veebiaktivismi ja släktivismi vajalikkus sõnumi leviku ja aktivistide kaasamisega Eestis.

Magistritöö jaguneb neljaks osaks. Esimene osa annab ülevaate teoreetilistest lähtekohtadest – släktivismist ja aktivismist sotsiaalsete liikumiste kontekstis, rikastatuna illustreerivate kaasuste ja näidetega. Teine osa kirjeldab töö valimit ja kasutatud metoodikat. Kolmandas osas esitan peamised uurimistulemused. Neljandas osas ehk järelduste ja diskussiooni peatükis, võrdlen ja seostan omavahel teoreetilisi ja empiirilisi lähtekohti ning uuringu tulemusi, lisaks toon välja meetodi kriitika ja ideed edasisteks uuringuteks.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Selles peatükis selgitan sotsiaalsete liikumiste, veebiaktivismi ja släktivismi tähendust ja toon välja släktivismi puudutava kriitika ning kirjeldan sotsiaalsete liikumiste protsesside seost släktivismiga.

1.1 Aktivism ja sotsiaalsed liikumised

Cammaerts jt. (2007: 217) on defineerinud aktivismi kui terminit, mis tuli kasutusele alles 70ndate keskpaigas ning viitab võimekusele teha või muuta ajalugu. Ka Touraine (1985: 749) defineerib sotsiaalseid liikumisi kui midagi, mis tahab luua uut sotsiaalset reaalsust. Della Porta jt (2006: 13) ütlevad, et sotsiaalsed liikumised tekivad erinevate väärtussüsteemide ja gruppide konflikti tulemusel. Sotsiaalsete liikumiste uurimise puhul tuleks keskenduda sellele, kuidas ideed, inividid, sündmused, organisatsioonid on omavahel seotud ning kuidas nende tegevused püsivad (Della Porta jt, 2006: 5)

Näitena võib tuua 2011. aasta juhtumi, mil konstaabel Michael Sanguinetti ütles Toronto ülikoolis toimunud foorumil, et naised peaksid hoiduma litsakalt riietumisest, et mitte sattuda seksuaalrännaku ohvriks (Hill, 2013: 47). Feministid Heather Jarvis ja Sonya Barnett korraldasid vastureaktsioonina protestimarsi “Slutwalk”, kus osales 4000 inimest (Hill, 2013: 49). Korraldajad jagasid infot protestimarsi toimumise kohta Facebookis, Twitteris ja Wordpressi lehel. Aasta pärast esimest Slutwalki oli toimunud samasuguseid protestimarsse üle maailma rohkem kui 250 linnas (*ibid.*). Hill (2013: 49) juhib tähelepanu, et meelt tulid avaldama ka inimesed, kes on olnud varasemalt ainult veebikeskkonnas aktiivsed, ent kõnealune liikumine tõi nad ka tänavatele. Protestimarsi sõnumiks oli see, et inimene võib riietuda nii nagu temal mugav on. Seetõttu tulid ühel hetkel liikumisega kaasa ka Suurbritannia mosleminaised, et väljendada oma õigust juukseid ja keha traditsioonilise riietusega katta, Lõuna-Aafrikas protesteeriti Slutwalki nimelisel marsil vägistamise vastu, mille käigus on püütud geinaiisi heteroseksuaalseks pöörata, Indias nimetati samalaadset protestimarssi häbita inimeste protestiks (Hill, 2013: 47-51). Nii saab järeldada, et sotsiaalsete liikumiste levik ei pruugi olla ainult riigisisene ning digiaktivism suudab üle kanduda füüsilisse maailma ja nõ “päris tegudeks”, nagu sageli vastandumise kaudu digi- ja füüsilist maailma seostatakse. Cammaerts (2015) on juhtinud

tähelepanu, et sotsiaalmeedia võimaldab suurendada sotsiaalsete liikumiste levikut üle riigipiiride ning teha koostööd teiste organisatsioonidega, et kasvatada suuri võrgustikke. Näiteks 2011. aastal toimunud Slutwalk on näide sellest, kuidas sotsiaalne liikumine võib lisaks riigipiiridele laieneda ka muudes aspektides. Hill (2013: 51) toob Slutwalki näite puhul välja, et on raske välja tuua ühtegi teist aktivistide liikumist, mis oleks nii kiiresti ületanud rassi-, religiooni-, kultuuri-, klassi- ja riigipiire.

Della Porta jt (2006: 126) sõnul on ühise tegevuse nimel loodud sotsiaalvõrgustikud palju enam kui individuaalne aktivism, mille tõttu loovad mitmed organisatsioonid ja aktivistid uusi suhtluskanaleid, et suurendada kampaaniate levikut. Esimest korda võivad aktivistid massimeediast mööda minna ning esitleda oma vaateid otse (Ferrai, 2016).

1.2 Veebiaktivism

Earl jt (2011: 234), Mitu jt (2014: 109) kirjeldavad veebiaktivismi kui teguviiside kogumit, kuidas aktivistlikku liikumist veebis propageerida, selles osaleda, seda organiseerida ja kutsuda üles inimesi osalemaks “päris” füüsilistel meelavaldustel. Sarnaselt defineerib veebiaktivismi ka Vegh (2003: 71), kes ütleb, et see on poliitiliselt motiveeritud liikumine veebis, kus aktivistid kasutavad tehnoloogia ja tehnika võimekust ja võimalusi, et saavutada traditsioonilisi eesmärke. Özkula (2021: 77-78) sõnul on veebiaktivismi ehk digiaktivismi kontseptsiooni nähtud pealiskaudse ja probleemsena, ent see on hübriid erinevatest tegevustest, mis põhinevad tehnoloogilistel teadmistel ja oskustel.

Castellsi (2012, 2015: 260) hinnangul toimub tänapäeval suur hulk veebitegevustest sotsiaalmeedia keskkondades, mis pole enam platvormiks ainult isiklikele sõprussuhetele ja vestlustele, vaid ka turundusele, e-kaubandusele, haridusele, kultuurilisele loovusele, meedia ja meelelahutuse levikule, terviserakendustele ning sotsiaalspoliitilisele aktivismile. Joice (2012) väidab, et digiajastul on palju kergem end toimuvaga kursis hoida kui veebiväliste alternatiivide puhul. Seda mõtet toetab ka Vegh (2003: 74), kelle sõnul võimaldab internet aktivistil levitada oma sõnumit korraga tuhandetele inimestele üle kogu maailma ja avaldada informatsiooni, millele on ligipääs igal ajal, virtuaalselt ja tasuta. Murthy (2018) juhib tähelepanu, et sotsiaalsete liikumiste kohta käiv kirjandus ja sotsiaalmeedia kasutajad pole veel täielikult tajunud kui palju

on sotsiaalmeedia organisatoorset suhtlust muutnud. Nii võiks digitaalsus olla uute aktivismivormide alustala, nagu Özkula (2021: 61) selle välja on pakkunud.

Veghi (2003:72) on jaganud veebiaktivismi kolme kategooriasse: teadlikkus/propageerimine, organisatsioon/mobilisatsioon ja tegutsemine/reageerimine. Selline tüpoloogia rõhutab initsiatiivi suunda – inimene saadab info välja või saab info, kutsub üles tegutsema või kutsutakse teda, initsieerib tegevuse või reageerib sellele (*ibid.*). Ehkki tegemist on 20 aastat tagasi ilmunud liigitusega, mis keskendub ehk liialt füüsilise ja veebi piiride eristamisele, on tegemist piisavalt abstraktsete kategooriatega, et olla abiks ka tänaste fenomenide esmasel analüüsil.

Teadlikkuse tõstmiseks saab nimetada näiteks #MeToo liikumist. 2017. aasta oktoobris süüdistati Hollywoodi filmiprodutsendi Harvey Weinsteini mitmetes seksuaalsetes rünnakutes. Bhattacharyya (2018) kirjutab, et see sündmus tõi kaasa #MeToo liikumise laialdase leviku sotsiaalmeedias. 15. oktoobril 2017. aastal kutsus näitlejatar Alyssa Milano oma sotsiaalmeediakontol üles kõiki, keda on seksuaalselt ahistatud, väärkoheldud, rünnatud, postitama Twitterisse teemaviitega #MeToo (Gieseler, 2019: 2). Kümne päevaga jagati sõnumit “Me Too” 1,7 miljonit korda, kokku 85 riigis (*ibid.*). Ehkki liikumine sai alguse Twitterist, jõudis see ka muudele sotsiaalmeediakanalitele, sealhulgas Facebooki, kus 24 tunni jooksul postitati sellel teemal rohkem kui 12 miljonit postitust ja kommentaari (*ibid.*). Bhattacharyya (2018: 9, 3) sõnul võivad instutsioonid ja organisatsioonid ühe üksiku naise kaebusest mitte välja teha, aga on väiksem tõenäosus, et ignoreeritaks kollektiivset häält, lisaks on #MeToo liikumine saavutanud võimsa vilepuhuja efekti maailma kõrgeimates ametkondades - Euroopa Parlamendis, Westminsteris ja paljudes teistes kohtadeski.

Mobilisatsiooni puhul saab näitena tuua üleskutseid osaleda mingis tegevuses või protestiliikumises väljaspool veebikeskkonda. Vegh (2003: 72-74) ütleb, et internetti saab mobiliseerimiseks kasutada kolmel viisil: kutsuda üles osalema väljaspool küberruumi, erinevateks protesti- ja meeleavalduseks. Näiteks loodi 2022. kevadel Facebooki grupp Aktsioonid Ukraina Toetuseks, mis jagab infot, kuhu mis ajal meelt avaldama tulla või mis moodi saab aktsioonide toimimisse panustada (Facebook, 2022). Vegh (2003: 74-75) nimetab mobiliseerimiseks ka seda kui tegevused, mida muidu tehtaks väljaspool küberruumi, viiakse üle

veebikeskkonda. Eesti ühiskonnast saab tuua näitena 2022. kevade, mil koguti internetis allkirju Mart Helme riigikogust tagasi astumiseks (Kauge, 2022). Vegh (2003: 75) nimetab mobilisatsiooni kolmandaks võimaluseks luua veebilehekülg, mis tagab informatsiooni ja mõjutab lugejaid oma mõtteviisi üle võtma.

Tegutsemise puhul võib näiteks tuua 2011. aastal toimunud Araabia kevade. Howard jt (2011: 2) kirjeldavad Araabia kevadet kui mitmete Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikide protestilainet saavutamaks riigisisest demokraatiat, mis sai alguse sellest, et juurviljamüüja Mohammed Bouazizi süütas ennast protestimärgiks põlema. Protestilaine liikus üle Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida, peagi kukutati Tuneesia ja Egiptuse valitsus, Liibüas algas kodusõda ning protestijad võtsid üle tänavad Alžeerias, Marokos, Süürias, Jeemenis ja ka mujal (*ibid*). Della Porta jt (2006: 68) ütlevad, et kollektiivsed tegevused tõestavad seda, et soovitakse luua uusi väärtussüsteeme. Howard jt (2011: 3) toovad välja, et valitsused said sotsiaalmeedia tugevusest aru ning tehti katseid internetilehekülgi blokeerida, ent demokraatia pooldajate seas oli tehnikateadlikke inimesi ja andekaid programmeerijaid, kes suutsid tagada blokeerimisele lahendusi. Howardi (2011: 2) sõnul oli Araabia kevade üks alustalasid sotsiaalmeedia ja selle võime panna poliitilisele rõhumisele inimese nägu, sest Bouazizi enese süütamine oli üks mitmetest lugudest, mida räägiti Facebookis, Twitteris ja Youtube'is viisidel, mis inspireerisid teisitimõtlejaid organiseerima proteste, kritiseerima oma valitsust ning jagama ideid demokraatiast.

Veebis oleva video edasi jagamist võiks nimetada väikese osalusega teoks (*small acts of engagement*), ent Picone jt (2019: 2017) on juhtinud tähelepanu, et väikeste tegudega osalus kui mõiste, ei viita vähesele panustamisele, sest näiteks kommentaari kirjutamine eeldab mõningatelt inimestelt märkimisväärselt panust, kuna asukoha-, konflikti- ja sõjapiirkondades võib kohapealse poliitilise ebastabiilsuse tõttu olla osalus radikaalselt erinev kui mujal. Christensen (2011) ütleb, et väikesed sammud aitavad inimestel identifitseerida ennast toetajatena ning näidata, et ollakse valmis ka edasisteks tegevuseks. Picone jt (2019: 2018) nimetavad väikese osalusega tegusid mugavaks, sest need ei eelda meilt oma mugavustsoonist välja astumist ning ka Christenseni (2011) sõnul on kaks enim veebiaktivismi kohta levinud kiitikat vähene aktiivsus ja see, et veebitegevused asendavad traditsioonilise osaluse, mille tõttu väheneb ka üldine osalus. Sellegipoolest väidavad Earl jt (2011: 93), et ei saa eeldada, et inividid, kes allkirjastavad

veebikeskkonnas petitsiooni või osalevad e-kirja kampaanias on teistsugused kui need, kes võtavad osa protestimarssidest.

1.3 Släktivism

Kriitika virtuaalse osaluse kohta on, et veebiaktivism pole enamasti midagi enam kui släktivism, mille tegemine paneb tegija ennast hästi tundma, ent sellel on väga väike mõju poliitilistele otsustele ning võib hoopiski segada kodanikke mõnel muul efektiivsemal viisil kaasa töötamast (Christensen, 2011).

Skoric (2012) kirjutab, et mõiste släktivism esimese kasutuskorra üle käib debatt tänaseni, ent teadaolevalt kasutasid esimest korda seda terminit Dwight Ozard ja Fred Clark 1995. aastal. Christensen (2011) defineerib släktivismi kui lühendit sõnapaarist *slack activism*, mida kasutati kirjeldamiseks noorte tegevusi, mille eesmärgiks oli ühiskonda isiklikul tasandil mõjutada. Släkkeriks nimetatakse kedagi, kes on mitteaktiivne ja ei tee midagi, aktivismi kontseptsioon seevastu on aktiivne (Madison jt.; 2020: 39). Meie arusaamad aktivismist on kujundatud suurte liikumiste poolt - meil on lihtne nimetada aktivistideks Gandhit ja Martin Luther Kingi (*ibid.*), aga võib olla ei kipu aktivistiks nimetama inimest, kes jagab päevapoliitikat pilavaid meeme.

Släktiviste kirjeldab Christensen (2011) kui inimesi, kes ei ole suutelised päriselt vaeva nägema, et soovitud tulemust saavutada ning lisab, et on põhjendatud olla internetikampaaniates osalejate suhtes skeptiline, sest näiteks Facebooki gruppidega ühinemise puhul on tihti peamiseks eesmärgiks saata signaal oma sõpradele ja perekonnale, mitte saavutada päriselt poliitilisi tulemusi. Madison jt. (2020: 34) nimetavad inimest, kes teeb kõike selleks, et püüda tähelepanu ja näidata iseennast paremas valguses nartsissistlikuks aktivistiks. Seda mõtet toetavad ka Picone jt. (2019: 2019) väites, et väikese osalusega teod on enamasti pigem põhjustatud soovist iseennast mingil moel esitleda. Madison jt. (2020: 35) juhivad aga tähelepanu sellele, et tava-aktivistilt ei tavatseta küsida, kas ta on altruistlikult pühendunud või tal on osalemisel omad kasud mängus.

Ward (2016) nimetab släktivistlike tegevuste hulka veebis jagatavad petitsioonid, Facebooki postituste meeldivaks märkimise, postituste jagamise ja veebikeskkonnas oleva grupiga

liitumise. 2013. aastal toimus Rootsis UNICEFi kampaania, mis püüdis häbistada neid, kes veebikeskkonnas släktivismi praktiseerivad. Kampaania sõnumiks oli: “Meil pole midagi *like*’ide vastu, aga vaktsiin maksab raha,” millega tuletati tarbijatele meelde, et pelgalt meeldivaks märkimisest või informatsiooni jagamisest ei piisa (UNICEF, 2013; Madison, 2020 kaudu). Christenseni (2011) sõnul võib släktivism väljenduda ka poliitiliste sõnumite kandmises kehal, riietel või sõidukil, Facebooki gruppidega ühinemises või võttes osa lühiajalistest boikottidest nagu nt *Buy Nothing Day* või *Earth Hour*. Lihtsustatud kujul võib öelda, et sotsiaalmeedia platvormidel informatsiooni ja piltide jagamine ei kvalifitseeru väidetavalt aktivismi alla, sest selle eesmärk ei ole luua otsest muutust (Madison jt; 2020: 34). Joice (2012) nendib aga, et släktivism võib tunduda ebaefektiivse tegevusena, ent tihti me ei tea lõpptulemust enne kui teatud hulk aega on möödunud. Picone jt (2019: 2015) juhivad tähelepanu ka sellele, et osalust defineeritakse erinevates uuringutes erinevalt, vastavalt sellele, kuidas see on väärtuslik turu-uurijatele ja meediaorganisatsioonidele, mis sõltuvad tihti kliendi klikkidest ja jagamistest. Õige formaat võib aga ulatuda uue ootamatu publikuni (Madison; 2020: 32).

Muslic (2017) nimetab esimeseks õnnestunud släktivistlikuks tegevuseks *ALS* (amüotroofiline lateraalskleroos ehk motoorneuroni haigus) *Ice Bucket Challenge* kampaaniat, mis levis sotsiaalmeedias 2014. aasta suvel. Väljakutsel oli reaalse tegevuse komponent – vala end ämbritäie jääkülma veega üle või anneta *ALS* organisatsioonile (*ibid.*). Ward (2016) kirjutab, et sellegi poolest sai liikumine palju negatiivset vastukaja, sest selles ei nähtud nii öelda “päris-aktivismi”. Ward’i (2016) uurimus aga tõestabki, et “päris-aktivismil” võib olla erinevaid vorme – aktivism võib olla nii tänaval protesteerimine kui ka Facebookis protestiaktisiooni organiseerimine, raha annetamine või videote tegemine, mis selgitavad probleemi olemust ning kutsuvad üles inimesi annetama. Ward (2016) ütleb, et kui släktivism oli see, mis kogus *ALS Ice Bucket Challenge*’i käigus paari kuuga 115 miljonit dollarit, siis ei saa seda ei saa nimetada pelgalt mööduvaks nähtuseks või kellegi 15 sekundi kuulsuseks. Madison jt. (2020: 32) juhivad tähelepanu, et släktivismi ei tohiks võtta ebavajaliku aktivismina, isegi kui seda pole võimalik füüsiliselt määratleda, sest igasugust tegu tuleks hinnata vastavalt sellele omase kriteeriumi põhjal.

Näitena võib tuua protesti, mille põhjuseks oli 2020. aasta maikuus Minneapolisel politseiohvitseri poolt tapetud afroameeriklasest George Floyd (Barrie, 2020). Protestiliikumine kasutas oma sloganina 2013. alguse saanud liikumise nime Black Lives Matter, mis võitles rassismi ja politsei brutaalse käitumise vastu (*ibid.*). Garza (2014: 23) nimetab Black Lives Matter liikumist ideoloogiliseks ja poliitiliseks sekkumiseks maailmas, kus mustanahalised inimesed on süsteemselt ja tahtlikult alavääristatud. Mundt jt (2018: 6, 2) tõdeb, et sotsiaalmeedia on mitmete Black Lives Matteri gruppide tööriist, et saada otsest ja personaalset kontakti teiste Black Lives Matter liikumise aktivistidega ning nii on liikumine kasvanud rahvusvaheliseks võrgustikuks, kuhu kuuluvad rohkem kui 50 organisatsiooni, mis jagavad samasugust maailmavaadet tagamaks mustanahaliste vabadus ja lõpp politsei brutaalsusele (Mundt jt, 2018: 2). Floyd'i surma tagajärjel alanud protestist sai aga ülemaailmne rassismi vastane liikumine (Barrie, 2020). Bludau (2021) selgitab, et traagiliste sündmuste tagajärjel nimetati 2020. aasta 2. juuni Blackout Tuesday'ks ning üle maailma julgustati inimesi jagama BLM-teemalisi sõnumeid ning võimendama mustanahaliste häält. Sotsiaalmeediakasutajad pidid postitama lihtsa musta ruudu oma Instagrami kontole ning kasutama pealkirjas teematrelle "Blackout Tuesday", et näidata oma solidaarsust mustanahaliste kogukonna ja BLM liikumise vastu (*ibid.*). Bludau (2021) juhib tähelepanu ka sellele, et mitmed liikumisega kaasa läinud firmad said oma teguviisi osas kriitikat, kuna see ei tundunud inimestele siiras ning pigem tajuti selles firma soovi koguda sotsiaalset krediiti. Madison jt. (2020: 38) leiavad, et släktivismi näevad negatiivsena digiaktivismi kriitikud. Otsides välja negatiivsed näited, oodatakse digiaktivismilt rohkem kui muult aktivismilt (Madison, jt; 2020: 38).

Joice'i (2012) sõnul näitavad mikro-tegevused nagu näiteks Facebooki postituse meeldivaks märkimine toetajatele, et nende tegevust kuulatakse ja sellele pööratakse tähelepanu. Earl jt (2011: 93) ütlevad aga, et pikaajased aktivistid võivad vaielda, kas veebis osalejad on samamoodi aktivistid, sest üks klikk võib olla liiga lihtne, et kvalifitseeruda aktivismi alla. Madison jt. (2020: 32) vaidlevad sellele vastu, öeldes, et släktivismi ei tohiks võtta ebavajaliku aktivismina, isegi kui seda pole võimalik füüsiliselt määratleda, sest igasugust tegu tuleks hinnata vastavalt sellele omase kriteeriumi põhjal. Peña-López (2013: 351) on öelnud: "Släktivism ei defineeri aktivisti, aga tavaliselt kasutab aktivist släktivismi ühe tööriistana, et tugevdada kollektiivset strateegiat või poliitilist aktiivsust." Sellega nõustub ka Hill (2013: 117)

nentides, et veebis jagatavate petitsioonide kommentaarides heidetakse sellistele tegevustele tihti ette klikivismi ja släktivismi, ent reaalsuses võivad need meetodid olla edukad, kui neid kasutada ühe osana laiemast probleemilahendusest. Nähtavus ja teadlikkus võivad olla sotsiaalsete normide muutmisel võimsad tööriistad (Madison; 2020: 37). Selleck (2010: 135) toob näiteks, et roosa lindi kampaania, mis tõstab teadlikkust rinnavähist, ei ravi vähki, ent see juhib naiste tähelepanu sellele teemale, mis omakorda tagab suurema võimaluse, et naised lähevad ennast kontrollima. Madison jt. (2020: 38) toovad välja, et ka profiilipildi muutmine või informatsiooni jagamine erineb vastavalt sellele, milline on inimese jälgijaskond. Näiteks suure jälgijaskonnaga kuulsusel on palju suurem sotsiaalne ja poliitiline mõju kui aktivistil, kellel on veebis väike jälgitavus ehk, et õigete kontaktidega ei ole vaja nii suurt kohalolu, et luua muutusi (*ibid.*).

1.4 Aktivistide tüpoloogia Neumayeri ja Svenssoni järgi

Neumayer ja Svensson (2016: 138-143) on loonud aktivistide tüpoloogia, mille üks põhimõtteid on valmisolek meelt avaldada sotsiaalmeedia platvormidel või siis muude tegudega, teiseks on vastuseis millelegi ehk aktivistide jaoks joonistuvad selgelt välja “meie” ja “nemad”. Nende kahe põhimõtte põhjal on autorid jaganud aktivistid neljaks: salongi-aktivist (*the salon activist*), vastuoluline aktivist (*the contentious activist*), seadusekuulekas aktivist (*the law-abiding activist*) ja Gandhi tüüpi aktivist (*the Gandhian activist*) (*ibid.*).

Salongiaktivist identifitseerib teisi kui vaenlasi, keda ei tohi aktsepteerida, vaid nende vastu peab võitlema (Neumayer jt; 2016: 139). Selline aktivist on valmis seadusepiires poliitiliselt osalema, ta pole valmis riskima, aga on valmis aktiviste ja nende teguviise toetama ja ajutiselt ka nendega ühise vaenlase vastu ühinema, ent hirm saada karistatud hoiab neid radikaalsema tegutsemise juurest eemal (*ibid.*).

Vastuoluline aktivist on valmis võitlema selle nimel, et luua muutust (Neumayer jt; 2016: 139). Enamasti on seda tüüpi aktivist riskist teadlik ning valmis vastu seisma ka seadusandlusega

(*ibid.*). See aktivisti tüüp ei nimeta teisi oma otsesteks vastasteks, vaid kellekski, keda tuleb ära kuulata (*ibid.*).

Seadusekuulelik aktivist austab teisi kui vastaseid, keda tuleb kuulata ja kelle arvamust hinnata isegi siis, kui see on vastupidine iseenda poliitilisele seisukohale (*ibid.*). Oluline tähelepanek seaduskuuleliku aktivisti puhul on see, et tal on tugev oma arvamus, ent ta ei nimeta ennast aktivistiks (*ibid.*).

Gandhi tüüpi aktivist on inspireeritud Mahatma Gandhi näitest- aktivist, kes on valmis tegutsema, et luua muutusi, ent samal ajal aktsepteerib ta ka vastaseid, kellel on samuti õigus eksisteerida ja väljendada oma poliitilist arvamust (Neumayer, jt; 2016: 141). Gandhi tüüpi aktivisti võiks nimetada ideaalseks aktivistitüübiks- ta aktsepteerib ka vastast, kellel on tema silmis samuti õigus eksisteerida, olenemata vastastikusest konfliktsest suhtest (*ibid.*). Oluline on meeles pidada, et Gandhi tüüpi aktivisti vastuseis on alati vägivallata (*ibid.*).

1.5 Probleemiseade ja uurimisküsimused

Magistritöö eesmärk on kaardistada Eesti kodanikualgatuste esindajate arusaam veebiaktivismist ja släktivismist- mil moel seda esineb ning kas selles nähakse pigem probleemi või võimalust.

Teema uurimiseks püstitan järgnevad **uurimisküsimused**:

UK1: Millisena näevad Eesti kodanikualgatuste esindajad veebiaktivismi rolli ühiskondlikult oluliste teemade puhul?

Milliseid probleeme tajuvad kodanikualgatuste juhtfiguurid veebiaktivismi puhul?

Milliseid võimalusi tajuvad kodanikualgatuste juhtfiguurid veebiaktivismi puhul?

UK2: Mis tüüpi aktivistid on Eesti kodanikualgatuste esindajad toetudes Neumayeri ja Svenssoni tüpoloogiale?

UK3: Milliste strateegiatega on kodanikualgatuste juhtfiguuride kogemuste põhjal võimalik erinevaid osalusvorme esile kutsuda ning üht osalust teiseks modifitseerida?

2. MEETOD

Selles peatükis annan ülevaate, kuidas toimus andmete kogumine ja mille alusel fookusgruppide valim moodustus. Tutvustan ka meetodit, millele minu analüüs põhines.

2.1 Andmekogumismeetodid

Käesoleva magistritöö andmestik põhineb neljal fookusgrupi intervjuul, milles osales 13 Eesti kodanikualgatuse esindajat. Vestlused toimusid 2-5 liikmelistes gruppides. Fookusgrupp on vestluslik rühmaintervjuu, millel on kindel teema ning mille eesmärk on saavutada vestluses osalevate inimeste omavaheline suhtlus (Vihalemm, 2014). Fookusgruppi juhib moderaator, kelle rolliks on hoida intervjuud kindlates ajaraamides ning säilitada survevaba õhkkonda (*ibid.*). Krueger (2015: 2-5) toonitab, et oluline on meeles pidada, et tegemist ei ole tavapärase mitme inimese vestlusega, vaid kokkutulijad on sarnase tausta ja ühise eesmärgiga. Krueger (2015: 2-5) toob näiteks selle, et ka bussis istuvad võõrad inimesed kõrvuti ning pikemate reiside puhul hakatakse omavahel suhtlema ja mõtteid vahetama.

Fookusgrupi intervjuude tugevuseks on vabam keskkond ja võimalus, et inimeste jutustusest saab vestlus hoogu juurde ning avardab intervjuueeritavate mõtteviisi ja jututeemat (*ibid.*). Mitmes fookusgrupis tekkis intervjuueeritavatel omavaheline diskussioon, mis mõnel korral muutis ka varasemaid arvamusi. Fookusgrupi intervjuudel olin moderaatori rollis, küsisin küsimusi ning peegeldasin vajadusel vastajale vastuseid tagasi, et olla kindel vastatu õigesti mõistmises. Samuti küsisin täpsustavaid küsimusi ning lasin ka vastajatel omavahelisel arutelul tekkida.

Vihalemm (2014) on toonud fookusgrupi nõrkustena välja, et on vähem aega vastajale tema vastuste põhjal täiendavaid küsimusi esitada ning intervjuu kava on keeruline käigu pealt ümber teha, kui selgub, et mingid küsimused “ei tööta”. Mina muutsin intervjuu küsimusi vastavalt sellele, millistest teemadest oli juba eelnevale küsimusele pikemalt vastates räägitud ning, mis vajasisid täpsustamist. Näiteks esimeses kolmes fookusgrupi intervjuus tulid släktivismist rääkides

teemaks Facebooki pildiraamid, nii küsisin viimases fookusgrupis eraldi küsimusena selle osas seisukohta, et analüüsida, kas ja mille poolest sel teemal arusaamad erinevad.

Intervjuud toimusid ajavahemikus 21.märts - 13.aprill 2022. Ühe fookusgrupi intervjuu pikkuseks oli 1-1,5 tundi. Fookusgruppide intervjuud toimusid veebikeskkonnas *Google Meet*. Murumaa-Mengel (2020: 709) toob veebiintervjuude tugevusena välja võimaluse luua intervjuueeritavaga lihtsamini uuesti kontakti, kui traditsioonilise näost näkku intervjuu puhul. Ühe puudusena tuuakse veebiintervjuude puhul välja see, et videokõne ajal on inimesel võimalik tegeleda paralleelselt muude asjadega, mille tagajärjel võib inimene ära unustada ka teiste kohalolu ja näiteks reageerida erinevate näoilmetega (Murumaa-Mengel, 2020: 714). Selle märkamine võib aga intervjuu tempot ja kulgemist takistada (ibid.). Paralleelselt muude asjadega tegelemist märkasin mitmes fookusgrupis, kui vastajad palusid küsimusi korrata ning videopildist oli näha, et samaaegselt tegeletakse muude asjadega.

Leian, et kui fookusgrupi intervjuud oleksid toimunud ühises ruumis, mitte veebikeskkonnas, oleksid need olnud veidi teistsugused. Viimased aastad on muutnud veebikeskkonnas tegutsemise tavapäraseks ning inimesed tunnevad ennast seal üha mugavamalt, ent kuna fookusgrupi üks tugevusi on just koos olemine, siis spekuleerin, et füüsiliselt samas ruumis viibides oleks vestlus ja suhtlus olnud teistsugune – rohkem nähtavat kehakeelt, grimasse, võimalusi kiiremaks vestluse tekkeks, aga samaaegselt ka võimaluseks, et vastajad on kohmetud ega suhestu omavahel.

Valmistusin fookusgrupi-intervjuudeks koostades intervjuu kava (Lisa 1), kuhu panin kirja küsimused, mis aitaksid minu uurimisküsimustele vastused saada. Alustasin tutvumisringiga, kus iga kodanikualgatuse esindaja tutvustas oma tegemisi ning liikusin edasi liikmete arvule ja nende aktiivsuse hindamisele. Eraldi teemana tõin välja aktivismi, veebiaktivismi ja släktivismi võrdluse kodanikualgatuse osalusvormina ning uurisin, kas intervjuueeritavad on oma algatuses teadlikult püüdnud üht osalusvormi teiseks muuta. Mitmel korral tuli ka selgitada sõna “släktivism” tähendust, mille edasiarendusena tõstatusid arutelu teemaks probleemid ja võimalused släktivistlikes tegevustes. Ühtlasi kasutasin vastavalt vastustele ka täpsustavaid küsimusi, et intervjuueeritavate vastuseid võimalikult täpselt lahti mõtestada.

Täheldasin, et intervjuueeritavate omavaheline suhtlus algas pigem alates kolmekümnendast minutist või pärast seda, kui mõni julgem kodanikualgatuse esindaja oli oma murekohad välja toonud. Fookusgrupi intervjuu ühe eripärana toon välja selle, et kogemuste kokkupuutepunktid elavdavad vestlust ning julgustavad jagama ka negatiivseid kogemusi. Oli märgata ka austust teineteise algatuse töö osas- kogemuste jagamisega mõisteti, et teatud kodanikualgatustel on sõnumi levitamine ja ka aktiivselt panustavate kodanike leidmine keerulisem kui teistel, sest liikumisel on mitmeid vastuseisjaid. Kui intervjuudes tekkis olukordi, kus tajusin konflikti võimalust, piirduti teineteise ära kuulamisega. Suuresti tagas selle ka see, et valimisse sattunud algatused esindasid pigem liberaalset mõttemaailma ning neil olid laias plaanis sarnased väärtushinnangud. Seda tähelepanekut toetab Della Porta jt (2006: 2) väide, mis ütleb, et ülemaailmse neoliberalismi ilminguid näeb indiviidide gruppides, kes avaldavad arvamust erinevate probleemide osas, toetudes või vastandudes sotsiaalsele muutusele.

2.2 Valim

Fookusgrupid moodustusid strateegilise sihipärase valimi alusel. Valimi moodustasid kolmteist Eesti kodanikualgatus, mille kohta on Internetis avalikku informatsiooni ning mis kasutavad oma tegevuse kajastamiseks sotsiaalmeedia platvorme.

Kodanikualgatuste puhul panin esimesena kirja need, kelle tegemised olid mulle endale sotsiaalsed ja meedias varasemalt silma jäänud. Lisaks uurisin Eesti kodanikualgatuste kohta informatsiooni internetist ning küsisin ka oma isiklikel sotsiaalmeediakontodel abi, et soovitude põhjal valim kokku panna. Pöördusin kodanikualgatuste juhtide poole e-kirja teel või nende algatuse Instagrami platvormil. Kirjutasin kahekümnele kodanikualgatuse esindajale, kelle liikumised/organisatsioonid olid suunatud peamiselt keskkonna hoidmisele, vähemusgruppidele, võrdõiguslikkusele, vägivallavastasusele, kodanikuõigustele. Algselt planeerisin valimisse võtta Eesti kodanikualgatuste juhid, aga suhtlemise käigus selgus, et mitmed juhid soovitasid fookusgrupi intervjuule mõnda oma algatuse esindajat, mitte ennast. Nii viisingi intervjuud läbi kodanikualgatuste esindajatega (näiteks kommunikatsioonijuhi, sotsiaalmeediakontode

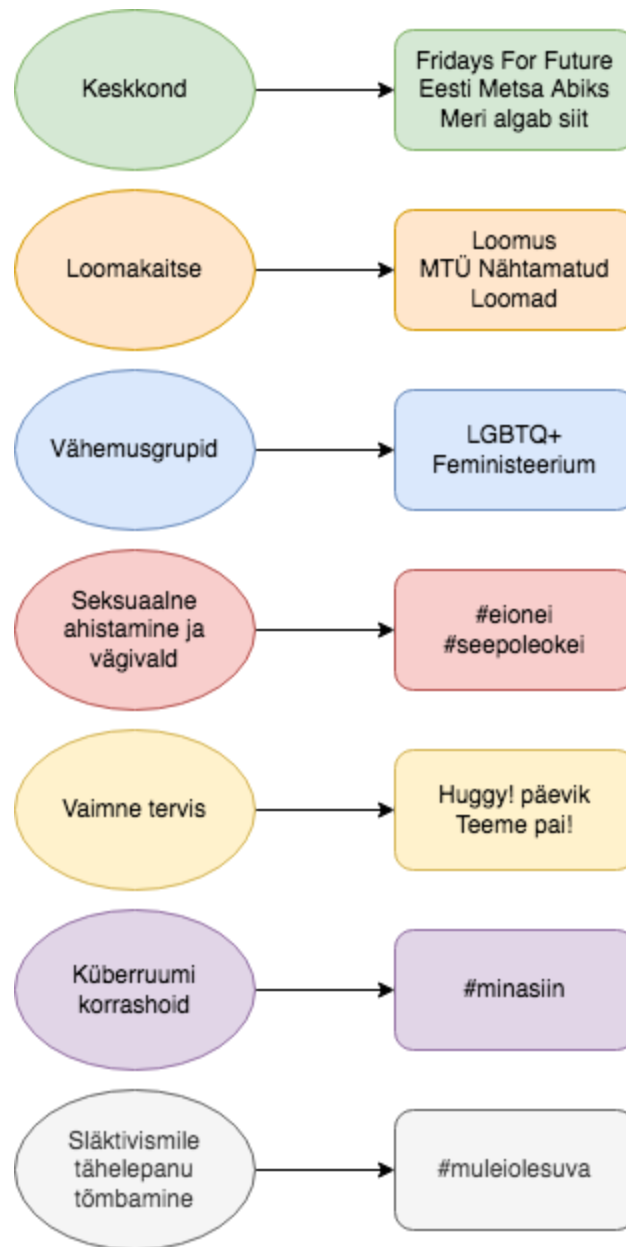
haldajaga) , kellest mõned oli ka juhipositsioonil. Uuringus nõustusid osalema kolmteistkümne kodanikualgatuse esindajad. Kahe algatuse puhul oli esindajaid ühe liikumise kohta kaks.

Jagasin algatused nelja fookusgruppi vastavalt sellele, kuidas intervjueeritavatele ajaliselt sobis. Nii moodustusid fookusgrupid juhuslikult. Juhtus küll olukord, kus ühes fookusgrupi vestluses osales olude sunnil lõpuks vaid kaks kodanikualgatuse esindajat.

Esimeses fookusgrupis oli neli kodanikualgatus, millest üht esindas kaks inimest. Teises fookusgrupis oli esindatud kolm algatus, millest üht esindas samuti kaks inimest, kolmandas fookusgrupis olid kahe ning neljandas nelja kodanikualgatuse esindajad. Märkin kodanikualgatuste esindajate öeldu ära lühendiga KE ja number. Algatused, mida esindas kaks inimest on vastavalt ka ära märgitud (KE 1.1, KE 1.2 ja KE 7.1, KE 7.2). Lühendile ei ole lisatud valdkonda, mille eest kodanikualgatus seisab, et säilitada kodanikualgatuse esindajate anonüümsus.

Fookusgrupi intervjuudes osalesid järgnevad Eesti kodanikualgatused:

#eionei, Eesti Metsa Abiks, Huggy! päevik, Feministeerium, LGBTQ+, Loomus, Meri algab siit, #minasiin, #muleiolesuva, MTÜ Nähtamatud Loomad, Fridays For Future, #seepoleokei, Teeme Pai!

Valimisse kuulunud kolmteist Eesti kodanikualgatus

Kõik kodanikualgatused on aktiivselt tegutsevad ning kasutavad oma sõnumi levitamiseks vähemalt üht sotsiaalmeediaplatvormi. Valimisse sattunud kodanikualgatused on erineva hulga eestvedajatega ning ka nende väljund on erinev – mõni algatus ongi mõeldud digiplatvormile, mõnel väljendub aktivism ka mujal kui internetis.

Intervjueeritud kodanikualgatuste esindajate seas oli kliimaaktiviste (Fridays For Future, Eesti Metsa Abiks), kelle mitmed murekohad kattuvad ka loomakaitsjatega (MTÜ Nähtamatud Loomad, Loomus). Ühtlasi oli valimis näiteks liikumisi, mis seisid vähemuste eest (LGBTQ+). Intervjueeritud kodanikualgatuste esindajate puhul oli mitmeid inimesi, kes tegutsevad või on tegutsenud mitmes kodanikualgatuses ning jagasid ka kaasintervjueeritavate maailmavaadet. Nii täheldasin valimis olnud kodanikualgatuste seas intersektsionaalsust. Hill-Collins jt (2020: 12) nimetavad intersektsionaalsust analüütiliseks tööriistaks, mis vaatab, kuidas rass, klass, seksuaalne sättumus, rahvus, võimekus, etnilisus, vanus ja palju muud on omavahel seotud. Samamoodi olid omavahel seotud erinevate kodanikualgatuste esindajad, tehes omavahel koostööd, jagades väärtushinnanguid või tegutsedes samaaegselt mitmes liikumises.

2.3 Analüüs

Braun jt (2006: 28) kirjutavad, et meetodianalüüs tuleks valida lähtuvalt uurimisküsimustest ja laiematest teoreetilistest oletustest. Kvalitatiivse analüüsimeetodi käigus püütakse saada ülevaade uuritavast kui tervikust (Kalmus, Masso, Linno; 2015). Teemaatiline kvalitatiivne sisuanalüüs on paindlik meetod, mida on võimalik kasutada nii epistemoloogias kui ka uurimisküsimustele vastuste leidmisel (Braun jt, 2006: 28). Transkribeerisin intervjuud veebipõhise kõnetuvastusprogrammiga (Alumäe, Tilk, Asadullah; 2018), intervjuude transkriptsioon oli 63 lehekülge pikk. Seejärel toimetasin teksti ja viisin läbi teemaatilise kvalitatiivse sisuanalüüsi. Teemaatiline sisuanalüüs näeb ette, et andmete kogumisel tekkinud ja omavahel sobivad koodid kombineeritakse ja jaotatakse teemakategooriatesse (Braun jt, 2020: 19). Toimetamisel võtsin kodanikualgatuse tutvustamise osa välja, et tagada intervjueeritavate anonüümsus. Samuti elimineerisin konkreetseid viited, mis võimaldaksid aru saada, millise kodanikualgatusega on tegu.

Tuginesin oma analüüsis autoritele nagu Neumayer ja Svensson (2016), kes on loonud aktivistide tüpoloogia ning jagasin ka valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajad intervjuudes kõlanud vastuste põhjal nelja erinevasse aktivisti gruppi. Veel toetusin autoritele nagu Vegh (2003), Lane (2017), Cammaerts (2015), Hill (2013), kes on toonud välja veebiplatvormide tugevusi ja

nõrkusi. Samuti lähtusin Picone jt (2019) uuringust, mis selgitas väikese osalusega tegude (*small acts of engagement*) positiivseid ja negatiivseid omadusi.

3. TULEMUSED

Selle peatüki esimeses osas annan ülevaate, milline on Eesti kodanikualgatuste esindajate arusaam veebiaktivismist ja släktivismist. Teises osas toon välja, millised on peamised probleemid ja võimalused, mida släktivismi puhul nähakse, kolmandas kirjeldan enim levinud aktivistide tüpoloogiad Eesti kodanikualgatuste esindajate seas. Peatüki viimases osas kirjutan, kuidas on intervjuueeritavate mõistes võimalik üht aktivismi vormi teiseks modifitseerida.

3.1 Veebiaktivismi ja släktivismi osakaalu tajumine Eesti kodanikualgatustes

Valimisse sattunud kodanikualgatuste esindajad eristasid oma liikumise tegevuse ennekõike aktivismiks ja veebiaktivismiks ning nentisid, et need on omavahel tugevas seoses ning üks ei välista teist, vaid ennekõike on tegemist üksteist toetavate tegevustega, mis on sageli üksteisest eristamatud. Intervjuude käigus selgus, et on mitmeid kodanikualgatuste esindajad, kes enne valimisse sattumist ei olnud varasemalt kuulnud terminit “släktivism” ning seetõttu ei eristanud seda ka muust veebiaktivismist. Toodi välja, et ka väikese osalusega tegutsemine on vorm aktivismist ning igaüks teeb nii palju kui saab ja jõuab.

KE 5: Släktivism on ju see kõige-kõige kergem asi, mida sa teha saad, mis annab toetust. Kui ainult mina panen selle, siis ei ole vahet, aga kui on mingisugune suurem taust ja rohkem inimesi, siis see annab juba mingisuguse jõu sinna taha. See ei ole esmase ärarääkimise koht, vaid see eeldabki juba mingit meelestatust.

Oli kodanikualgatuste esindajaid, kes tutvusid mõistega fookusgrupi intervjuu käigus, kuulates kaaslaste kogemusi ja arvamusi.. Mitmed mõistsid, et on olnud enne aktiivset tegutsemist kodanikualgatustes ka ise släktivistid, mis omakorda näitab taas, et släktivismi on võimalik modifitseerida aktivismiks.

KE 9: Ma osaliselt arvan, et släktivism annab võimaluse natukenegi rohkem ühiskondlikus elus ja algatustes osaleda ka nendele inimestele, kes ei ole võib olla nii aktiivsed. Peaks ütlema, et enne kui ma ise algatuseni jõudsin, olin järelikut väga agar släktivist.

Oli kolm intervjuueeritavat, kes selgelt eristasid enda jaoks släktivismi muust veebiaktivismist, öeldes, et nende liikumise seisukohast on oluline see, et inimesed tuleksid päriselt meelt avaldama, kuna pelgalt postituste meeldivaks märkimine või profiilipildi muutmine seadustes muudatusi ei loo. Peamine kriitika lasus ka sellel, et sotsiaalmeediaplatformidel tehtavad postitused ja regeerimised on küll toredad, ent probleem on selles, kui ainult sellega piirduakse või kui tehakse seda ainult iseenda staatuste tõstmiseks, päriselt probleemi ja lahenduste otsimisse süvenemata. Muudel juhtudel toodi välja aspekt, et kodanikualgatus peaks oskama ise släktivismi enda liikumise edendamiseks ära kasutada. Kui inimene teeb ära väikese sammu, on suurem võimalus, et ta on nõus järgmisel korral juba veidi rohkem panustama.

KE 5: Seda me ju tahamegi, et inimesel tekiks see like'in, share'in, allkirjastan petitsioone, ostan vähe kahju tegevaid tooteid, teen veel midagi. Ma arvan, et oluline on see, et organisatsioonil oleks see läbi mõeldud. Saate esimese sammuga inimese tegema midagi hästi väikest, aga kuidas sa teda edasi liigutad? Kas jätab ta pärast seda esimest tegu rahule ja rohkem ei tüüta või just mängid selle peale, et ta tegi selle väikese mugava asja ära, nüüd ma küsin temalt midagi natuke suuremat, sest nüüd on ta palju altim seda juba tegema.

Valimisse sattus kodanikualgatuste esindajaid, kes tõdesid, et nende liikumise puhul on veebipõhine aktiivsus kõrgem kui tavapärane aktivism. Oli ka neid, kelle sõnul on nende liikumise puhul veebi- ja tavapärane aktivism võrdsed või on viimane isegi kõrgem. Kolmeteistkümnest kodanikualgatuses kolm olidki veebiaktivismile üles ehitatud.

KE 10: Meie liikumine tugineb just nimelt sellele, mida igaüks saab teha. Meil on võrdlemisi selged juhised kõikidele grupi liikmetele välja antud, et võimalik on like'ida,

kommenteerida, reportida – piisab täiesti miinimumist. Nii saab öelda, et selles suhtes on meie tegevuses släkkimine sees. Tulebki utsitada, et inimene teeks midagigi.

Valimis olid ka kodanikualgatuste esindajad, kes ütlesid, et nende eesmärk on muuta tulevikku, tuues näiteks, et nad ei arvagi, et nad suudaksid oma liikumisega praeguse vanema põlvkonna tõekspidamisi muuta, ent nad panustavad n.ö. paremasse homsesse, et praeguse noorema generatsiooni inimesed oleksid tulevikus teistsuguse suhtumisega, mis puudutab näiteks vähemusgruppe ja diskrimineeriva või ahistava sisuga kommentaarie. Mitmel korral mainiti ka seda, et inimeste jaoks on tabuteemasid, millest ei soovita rääkida, ent vaikimine ei lahenda probleeme ning seega on oluline kodanikualgatusena nendele teemadele tähelepanu juhtida, ehkki inimeste jaoks võib see ebamugav olla.

Üks kodanikualgatuse esindaja leidis, et kõigil inimestel peaks lubama panustada just nii nagu nemad tahavad ja oskavad, tuues näiteks, et nende organisatsioonis on tavapärane praktika see, et pöördumise kirjutab tugevaim kirjutaja ning kui ta mingitel põhjustel ei taha sellele allkirja alla panna, teeb seda keegi teine ning võib juhtuda, et pöördumise esitab hoopiski keegi kolmas. Nii ei lange kirja kirjutajale vastutust, mis võiks ohustada tema suhteid või tööpositsiooni.

3.2 Släktivismiga kaasnevad probleemid ja võimalused

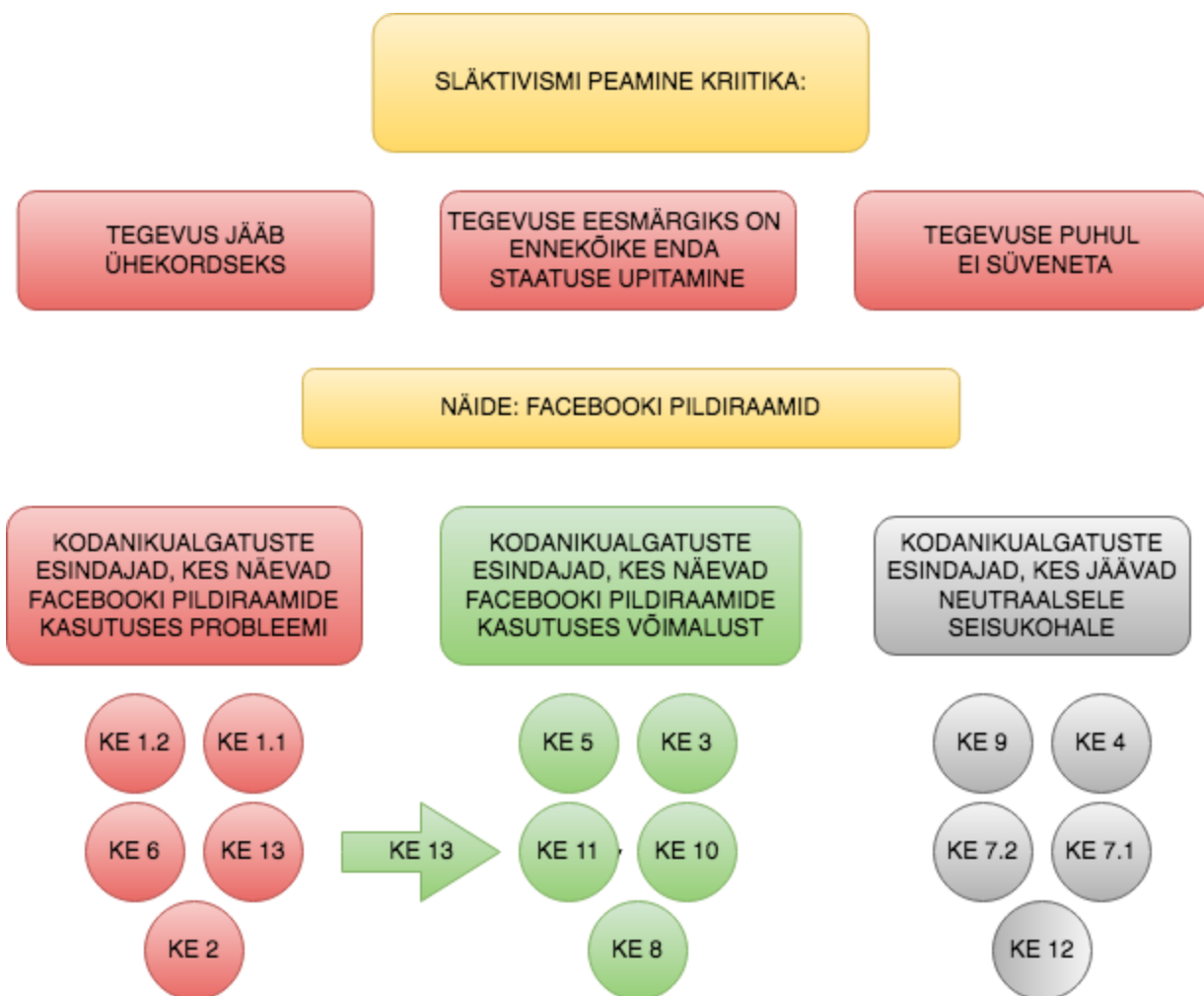
Intervjuudes osalenud kodanikualgatuste esindajad nägid släktivismi peamise probleemina seda, et tegutsemine jääbki ühekordseks ning sotsiaalmeedias jagatakse ja märgitakse meeldivaks postitusi sellepärast, et tõsta oma sotsiaalset staatust. Enim eriarvamusi tekitas Facebooki pildiraamide kasutamine. Mitmed valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajad leidsid, et pildiraamide eesmärk on ennekõike kõigile teada anda, et nad on kuskile annetanud või mingi parasjagu ühiskonnas leviva meelsusega päri.

KE 1.2: Ma ei ole üheski sellest lipukese riputamise kampaaniast osa võtnud. Lihtsalt sel põhjusel, et minu jaoks tundub see küüniline olukorras, kus ma päriselt midagi sellega kaasa ei aita. Teistpidi küüniline on see olukorras, kus ma aitan, annetan või teen midagi

ja siis veel lehvitan ka sellega. Ma leian, et igasugune abistamine või millegi eest seismine on suuresti inimese isiklik asi ja see on minu jaoks olnud alati väga privaatne. Mulle meeldib ka hoida oma sotsiaalmeediakontot üsna kureerituna, sellepärast ma ei näita iga oma tegu profiilipildi raamivahetusega välja.

Oli ka neid kodanikualgatuste esindajaid, kes leidsid, et Facebooki pildiraamide kasutamine on oluline, et anda enda tutvusringkonda kuuluvatele inimestele teada, milline sinu meelsus on. Samuti toodi välja, et niimoodi on võimalik inimestel, kes tunnevad ennast üksi, leida toetust, sest ühiskonnas on tähtis, et inimesed leiaksid üksteist üles ning pildiraamid on üks nendest võimalustest.

KE 11: Minu jaoks on need positiivsed, sest need annavad välja selle signaali, et inimene on toetav, mis Eestis on suur asi, sest kui inimesel on nt palju konservatiive enda seltskonnas ja ta julgeb välja näidata, et tema toetab ja on selle abielu referendumi vastu, siis see on igati positiivne. Nii annab ta enda sõpruskonnas teemaga samastuvatele inimestele signaali, et temaga on turvaline, tema toetab. See on noorele inimesele, kes tunneb ennast üksinda, väga oluline ning kui ta näeb, et keegi oma profiilipildile tema teemat toetavad raami lisas, tunneb ta ennast rohkem toetatuna.

Joonisel on kujutatud Eesti kodanikualgatuste esindajate suhtumine Facebooki pildiraamidesse. Ära on märgitud ka kodanikualgatuse esindaja KE 13 suhtumise muutumine, pärast rühmakaaslaste põhjenduse ära kuulamist.

Ühes fookusgrupis jõuti vestluse käigus Facebooki pildiraamide vajalikkuse või mittevajalikkuse osas erinevatele arusaamadele. Selle vestluse käigus tuli välja ka üks fookusgrupi intervjuu eripärasid – vastajad mõjutavad oma vastustega teineteist. Üks vastajatest oli tugevalt pildiraamide vastu, öeldes, et säärane tegutsemine ei käi kuidagi aktivismi alla, sest see ei kannu endas mingit muutust. Teine vastaja selgitas aga omapoolset vaadet, et pildiraamide kasutamine loob kogukonnatunnet ning tagab näiteks vähemuste puhul arusaama, et nad ei ole üksi- on veel inimesi, kes mõtlevad samamoodi nagu nemad. Eelnevalt pildiraamide suhtes vastumeelne olnud vastaja tänas kõnelejat, et ta juhtis tähelepanu sellisele aspektile pealtnäha pealiskaudsena

tunduvas tegevuses ning lisas, et nüüd mõistab pildiraamide kasutamist teisiti ning peab seda edaspidi ka vajalikuks.

Eesti kodanikualgatuste esindajad leiavad, et tänases infoühiskonnas on veebiaktivism asendamatu tähtsusega. Nii on valdava enamuse jaoks ka släktivistlik käitumismudel abiks oma sõnumi edastamisel ja ühiskonna teadlikkuse tõstmisel. Fookusgruppides osalenud näevad sotsiaalmeediaplatforme olulise kohana oma sõnumi levitamisel.

KE 3: Kui Facebook oli mõned tunnid maas, siis ma tundsin tõsiselt muret, et kuhu me oma algatuse teemadega nüüd kolime. Inimesed on lihtsalt kogu aeg veebis, kui me sealt ära lähme, siis me ei saa neid kuskilt kätte.

Oli kodanikualgatuste esindajaid, kes väitsid, et släktivism on psühholoogiliselt ohutum viis on sõnumit levitada. Üks intervjuueeritavatest ütles, et väga sagedasti kirjutatakse mõne tema postituse peale privaatkiri, et avaldada toetust ning põhjendatakse, et nad ei saa seda avalikus kommentaariumis teha, sest see võib kuidagi ohustada nende positsiooni tööl. Intervjuueeritavad toovad välja ka selle, et iga n.ö. släktivistliku sammuga, on see siis mõne postituse jagamine, meeldivaks märkimine, kommenteerimine või Facebooki pildiraami vahetamine, kaasneb ka vastutus ja valmisolek laskuda diskussiooni, kui selle kohta küsitakse.

KE 8: Släktivistina näitan, et olen valmis diskussiooniks. Kui ma olen asjaga väga kursis, siis ma võin panna ükskõik, mis lipud endale, sest ma tean, et olen valmis sinuga seda vestlus pidama. Minu otsus profiilipilti mitte vahetada tulenebki sellest, et ma ei ole võimeline sellesse diskussiooni minema. See ei tähenda, et mul ei ole arvamust.

Fookusgrupi intervjuudes jäi kõlama ka mõte, et släktivistlikud tegevused veebis on vajalikud ka sellepärast, et inimestel on erinevaid põhjuseid, miks nad ei saa meelevalduse kohale tulla. Näitena toodi puudega, ratastoolis inimesed, kellel ei ole kõikjale võimalik ligi pääseda ning sellisel juhul on äärmiselt vajalik, et oleks ka teistsuguseid võimalusi kodanikualgatuste tegevustesse panustamiseks.

3.3 Kodanikualgatuste esindajate tüpoloogia Neumayeri ja Svenssoni järgi

Neumayer ja Svensson (2016: 216) on juhtinud tähelepanu, et paljud sotsiaalmeediaplatvormidel ja ka tänavatel toimuvates liikumistes osalejad ei nimeta ennast tingimata aktivistideks. Pigem nähakse ennast avaldamas poolehoidu, mitte olemas aktivist (ibid.). Valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajate seas oli neid, kes avaldasid ausalt, et nende ridades on selliseid aktiviste või nii öelda kaasteelisi, kes aktiivselt nende tegemistes ei osale, ent on vajadusel olemas. Üks intervjueeritav tunnistas, et nende jaoks on iga panus oluline ning on täiesti mõistetav, kui inimene tahab panustada, ent soovib teha seda vähem märgataval viisil.

Salongi-aktivist võitleb seadusepiires n.ö. vaenlase vastu, võib osaleda ametlikult registreeritud meeleavaldusel, ühineda Facebooki grupiga, tweetida ja arutada teemasid veebikeskkonnas, ent ta pole valmis riskima (Neumayer jt, 2016: 139)). Seda tüüpi aktiviste võib intervjuude põhjal täheldada kõikide valimisse sattunud intervjueeritavate kodanikualgatuste liikmete seas. Sellist tüüpi aktivisti on tänasel päeval rohkelt näha sotsiaalmeediaplatvormidel (Neumayer jt; 2016: 139). Salongiaktivisti olemus resoneerub digiaktivismi, tugitooli aktivistide ja släktivistidega ning sellist vormi on lihtne nimetada mitteoluliseks, ent selline osalus on vägagi oluline selleks, et sõnumit näidata ja laialdasemalt jagada (ibid.). Kõik kodanikualgatused olid nõus, et digiajastul on sotsiaalmeedia platvormide kasutamine äärmiselt oluline, et enda hääl kuuldavaks teha. Valimisse sattus ka kolm kodanikualgatus, mille tegevus toimuski veebis, kuid julgen väita, et kui nende sotsiaalmeediakontode jälgijad võivadki jaguneda pigem salongi-aktivistideks, siis kolme liikumise juhid sobituvad muudesse tüpoloogiatesse paremini. Fookusgrupi intervjuudes mainiti mitmel korral, et ka iga väike tegu loeb ning ühtlasi juhiti tähelepanu sellele, et iga inimene ei taha ennast aktiivselt kodanikualgatusega siduda, kuid soovib anda kergemal kujul oma panuse. Näiteks postituste jagamise või meeldivaks märkimisega.

Vastuoluline aktivist on muutuse nimel nõus vastu seisma ka seadusandlusele (Neumayer jt; 2016: 139). Ta käitub strateegiliselt ja on kõige suurema tõenäosusega võitlevate aktivistide kollektiivis (ibid.). Enamus valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajaid, mõne erandiga, on fookusgrupi-intervjuu põhjal hinnates just seda tüüpi aktivistid. Mitmel korral kõlas vestlustest,

et algatuse tegutsemine on strateegiline, ent ollakse valmis inimestega rääkima, et jagada vestluspartneriga mõtteid ja panna ta järele mõtlema ehk saab ka tema oma igapäeva elus teha midagi, mis olukorda parendaks. Intervjuude käigus kõlasid mitmel korral ka probleemid seadusandluses ning pidev suhtlus poliitikutega, et olukorda oleks võimalik seaduste abiga muuta.

Seadusekuulelikul aktivistil on poliitika osas tugev arvamus, positsioon ja osalus, kuid ta ei nimeta ennast aktivistikks ja annab mõista, et ta on valmis vastastega arutlema (ibid.). Valimis oli kaks kodanikualgatuste esindajat, keda võiks nimetada seadusekuulelikuks aktivistikks. Üks neist sobitub sellesse rolli tugevamalt. Tema väljaütlemised jätsid mulje, et ta ei näe endas otseselt aktivisti, ent tegelikkuses on ta inimesena mitut liikumist alustanud, et olulistele teemadele tähelepanu tõmmata. Selle kodanikualgatuse eesmärk ei ole aga luua seaduses muutuseid või millegi vastu võidelda, vaid panustada ja tunnustada. Teine esindaja samastub veelgi paremini järgmise aktivisti tüübiga.

Gandhi tüüpi aktivist on valmis saama ka karistatud, kui see on muutuste loomiseks vajalik ning samaaegselt aktsepteerib ta arvamuste paljusust (Neumayer, jt; 2016: 141). Autorid toonitavad, et tuleb meeles pidada, et Gandhi vastumeelsus oli alati vägivallata (ibid.) Gandhi tüüpi aktivist ei otsi konsensust ning on valmis konfliktis osalema – ideaalne radikaalse demokraatia tüpaaž, mida on raske leida (ibid.). Sotsiaalmeediaplatvormid võiksid luua suurepärase pinnase selliseks osaluseks- poliitiline areen, kus eriarvamus ja konfliktid arutletaks läbi mitte vägivaldsel, ent siiski radikaalsel moel (ibid.). Teisest küljest võidakse aga olukorda ekslikult vägivaldselt radikaalselt mõista ehkki see pole sugugi nii mõeldud (ibid.). Minu valimisse sattus üks kodanikualgatuse esindaja, keda võiks Gandhi tüüpi aktivistikks nimetada. Mitmel korral kõlas tema vastustest püüd üritada rohkem mõista kui hukka mõista, ent samal ajal toonitas ta väärtuseid, mis on tema jaoks olulised ja millest ta ei tagane. Tema liikumine oli samuti alguse saanud iseendale olulisest teemast ning ta tundis, et tal on platvorm ja hää, et olulisele teemale tähelepanu pöörata ja ühiskonnas seeläbi teadlikkust tõsta ja muutusi luua. Samaaegselt võis temas näha ka seadusekuuleliku aktivisti ilminguid. See, et erinevad tüpaažid aktivistide puhul segunevad on loomulik.

*Valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajad Neumayeri ja Svenssoni (2016) aktivistide tüpoloogia järgi.
Jaotus on tehtud fookusgrupi intervjuu vastuste põhjal ning välja on toodud töö autori meelest domineerv aktivisti tüüp.*

Siinse töö valimi puhul oli enim levinud aktivisti tüüp vastuoluline aktivist. Enamustel kodanikualgatuste esindajatel oli olnud kokkupuude seadusandluse ja poliitikutega suhtlemisel. Ühtlasi olid kõik avatud meelega teisi ära kuulama, ent samaaegselt väga kindlad selles, mida nad teevad ja miks. Nende kodanikualgatus esindas väärtuseid, mille eest nad olid valmis seisma ka olenemata sellest, kui muutuste loomine võib osutuda keerukaks. Need esindajad tajusid, et selleks, et inimesed olukorra tõsidust mõistaksid, on oluline vastanduda ja oma vastandumist ka põhjendada.

3.4 Släktivisimi modifitseerimine aktivismiks

Intervjuudest jäi mitmel korral kõlama mõte, et iga kodanikualgatuse eesmärgiks ei ole värvata enda ridadesse aktiivseid liikmeid või panna inimesi reaalses elus aktiivselt, millegi suunas või vastu liikuma. Nii ei ole valimisse kuulunud kodanikualgatused esindajate sõnul släktivismi

modifitseerimist aktivismiks liialt laialdest rakendatud. Oli intervjuueeritav, kes ütles, et nende veebipõhist liikumist pole kunagi släktivismis süüdistatud ning tema seda süüdistusena ei võtaks, kuna ta näeb seda kui aktivismi vormi. Fookusgruppides osales ka kodanikualgatuste eestvedajaid, kes olid avalikkusele keskmisest tuntumad. Nemad ise tõid olukorra näitlikustamiseks välja selle, et kui nad midagi avalikult arvavad, peavad nad olema ka valmis küsijate ja avalikkusega diskussiooni astuma. Seega enne Facebooki profiilipildi vahetamist või muud postitust, peavad nad vajalikuks ennast täielikult teemaga kurssi viia ning seetõttu ei tunneta nad seda pelgalt släktivismina. Toodi ka välja, et igasugune tegutsemine on panus liikumise sõnumi edastamisesse ning oleks vale jagada aktivismi erinevad vormid heaks ja halvaks, selletõttu ei ole see kodanikualgatus ka võtnud ette suuri samme ühe vormi teiseks modifitseerimiseks.

KE 6: Oleme oma algatuse kontekstis kutsunud üles, et kui avaldatakse oma meelsust, siis lisada sinna juurde ka meie hashtag, aga ehitada see kuidagi niimoodi üles, et sa teeksid midagi ka reaalsuses, mitte ainult ei räägiks. Eesti on muutunud tohutuks pusariigiks. Kõik väljendavad oma pusaga mingisugust meelsust. On see siis kodukoha toetus või mõni muu sõnum. Üks asi on veebis oma meelsust avaldada, aga kui sa lähed sõnumiga pusaga kuskile avalikku kohta, siis ilmselt su käest ka küsitakse, et mida see tähendab ja mille eest sa siis seisad ning siis sa pead suutma ka seda selgitada. Loomulikult lisaks veel ka tavapäraseid kampaaniad.

Need kodanikualgatuste esindajad, kes on püüdnud släktivismi aktivismiks modifitseerida, on kasutanud selleks tavapäraseid digi- ja turunduse praktikaid: üleskutsed, aktiivne postitamine, sisuloome, kampaaniad, avaliku elu tegelaste kaasamine ning ühtlasi ka koostöö teiste ühenduste või organisatsioonidega. Intervjuudes tuuakse olulisena välja ka muid meediume peale sotsiaalmeedia platvormide – telesaated, ajakirjandus, ühiskampaaniad.

4. JÄRELDUSED, DISKUSSIOON JA MEETODI KRIITIKA

Selles peatükis toon välja oma uurimuse peamised järeldused uurimisküsimuste kaupa. Järeldusi olen võrrelnud varem esitatud teoreetiliste ja empiiriliste andmetega. Peatüki lõpus esitan ka meetodi kriitika ja ideed teema edasiseks uurimiseks.

4.1 Järeldused

UK1: Millisena näevad Eesti kodanikualgatuste esindajad veebiaktivismi rolli ühiskondlikult oluliste teemade puhul?

Valimisse sattunud Eesti kodanikualgatuste esindajate jaoks on nii släktivism kui ka veebiaktivism üleüldiselt, tänapäeva ühiskonnas info edastamiseks vältimatud ning pigem nähakse nendes võimalusi. Veebiplatvormid on vajalikud sõnumi levitamiseks ja kodanike aktiveerimiseks ka reaalses elus. Nii Vegh (2003: 74) kui Cammaerts (2015) on öelnud, et veebiplatvormid võimaldavad levitada sõnumit üle kogu maailma, teha koostööd teiste organisatsioonidega ja avaldada informatsiooni, millele on virtuaalselt ligipääs igal ajal. Kodanikualgatuste esindajad juhtisid tähelepanu sellele, et kodanikualgatus peab oskama ise släktivismi enda huvides ära kasutada. Valimisse sattus kolm kodanikualgatus, mille tegevus põhineski suuresti släktivismi kaudu tehtaval teavitustööl, mitte uute väljaspool küberruumi aktiivsete inimeste värbamisel. Özkula (2021: 77-78) leiab, et tark oleks loobuda eessõnast “digi” ning nimetada kaasaegset aktivismi nii teoorias kui praktikas lihtsalt aktivismiks, hoolimata sfäärist ja platvormist, kus see aset leiab. Ka fookusgrupi intervjuude põhjal võib öelda, et tänases infoühiskonnas ei ole võimalik virtuaalset ja füüsilist maailma radikaalselt eristada.

Milliseid probleeme tajuvad kodanikualgatuste juhtfiguurid veebiaktivismi puhul?

Kodanikualgatuste esindajatest ei olnud suur hulk enne valimisse sattumist mõistet “släktivism” kuulnud. Pärast mõiste selgitamist said nad mõiste sisust aru ning olid släktivistlikest tegevustest teadlikud ja praktiseerisid neid suuremal või vähemal määral ka ise, ent nad ei teadnud

varasemalt, et sellist teguviisi nimetatakse släktivismiks. Seega võib järeldada, et enamus kodanikualgatuse esindajaid ei olnud kursis ka släktivismile omistatava negatiivse tähendusväljaga. Arutelude käigus toodi veebiaktivismi peamise probleemina välja, et selle alaliik släktivism on negatiivne, kui tegevusi tehakse mõtestamata, ühekordselt ning oma heaolu ja staatuse tõstmiseks, mida toetab ka varasemalt välja toodud Picone jt. (2019:2019) tähelepanek, et väikese osalusega teod (*small acts of engagement*) on enamasti põhjustatud soovist iseennast mingil moel esitleda, mitte informatsiooni toota. Veebiaktivismi probleemiks peavad intervjuueeritavad ka seda, kui inimesed jagavad veebis informatsiooni ilma, et nad päriselt midagi ette võtaks, kuna tunnevad, et ainult postitamisest piisas. Veebiaktivismis probleemide nägemine erines ka vastavalt liikumisele. Need kodanikualgatuse juhid, kelle tegevus baseerub väljaspool küberruumi, näevad släktivismis ka suuremat probleemi.

Milliseid võimalusi tajuvad kodanikualgatuste juhtfiguurid veebiaktivismi puhul?

Veebiaktivismi nähakse suure osana üldisest aktivismist. Earl jt (2011: 234) kirjeldavadki veebiaktivismi kui teguviiside kogumit, mille abil aktivislikku liikumist veebis propageerida, selles osaleda ja seda organiseerida ehk teisisõnu nagu Vegh (2003: 71) ütleb – veebiaktivismi puhul kasutatakse tehnoloogia võimekust, et saavutada traditsioonilisi eesmärke. Mõningad kodanikualgatuste esindajad ütlesidki, et nemad ei erista veebiaktivismi muust aktivismist, kuna inimesed on pidevalt internetis ning sealt on neid kõige kergem kätte saada, nende teadlikkust tõsta ning ka enda sekka värvata. Seega nende sõnul leiabki suur osa aktivismist aset veebis. Need, kelle algatus näeb ette meeleavaldusi tänaval ja tegutsemist väljaspool küberruumi on släktivismi ja aktivismi eristamises kriitilisemad. Mitmel korral toodi esile, et tänapäeva ühiskonnas veedavad inimesed suure hulga aega internetis. Lane (2017) ütleb oma uuringus, et need, kes on aktiivsed veebis, on suure tõenäosusega valmis osalema ka väljaspool küberruumi. Seega on see äärmiselt vajalik kanal inimeste kättesaamiseks, et nendeni infot viia või neid enda liikumisega liituma kutsuda. Ühtlasi annab see võimaluse panustada liikumise tegemistesse tagasihoidlikumalt. Picone jt (2019: 2018) nimetavad väikese osalusega tegusid (*small acts of engagement*) mugavaks, sest need ei eelda meilt oma mugavustsoonist välja astumist, kuid samaaegselt on nad välja toonud, et see ei viita alati vähesele panustamisele, sest see sõltub ka osaleja asukoha stabiilsusest. Valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajad nimetasid

enamuses iga panust oluliseks oma algatuse sõnumi levitamisel. Enamustel algatustel on sotsiaalmeediaplatvormid ka peamiseks reklaamkanaliks. Üks kodanikualgatuse esindaja rõhutas, et nemad teevad oma info levitamist väga teadlikult, kasutades selleks ka sotsiaalmeedia reklaamide suunamist ja info edastamist konkreetsetele huvigruppidele. Samuti tõi ta välja selle, et kui inimene on mingi panuse juba andnud, on palju lihtsam saada teda järgmiseks ka juba suuremat sammu tegema. Nii on ka nende släktivismi muutmine aktivismiks strateegiliselt läbi mõeldud.

UK2: Mis tüüpi aktivistid on Eesti kodanikualgatuste esindajad toetudes Neumayeri ja Svenssoni tüpoloogiale?

Enamik ehk 12 (kokku oli 13 kodanikualgatus, 15 esindajat) kodanikualgatuste esindajat liigituvad töö autori hinnangul vastuoluliste aktivistide alla. Seda tüüpi aktivist on valmis laskuma vastasega diskussiooni, tema käitumine on strateegiline ning vajadusel on ta muutuse loomise nimel valmis vastu seisma ka seadusandlusele. Valimis oli ka kaks tüübilt seadusekuulelikku aktivisti. Üks neist ennast aktivistiksi ei tahtnud nimetada, ent on tegelikkuses mitut algatust alustanud. Mõlema intervjuueeritava algatused soovivad juhtida tähelepanu teatud väärtustele, ent ei seisa otseselt millegi vastu. Üks valimis olnud aktivist sobitus Gandhi-tüüpi aktivisti tüpoloogiasse – tugev oma arvamuse, aga rahulikkus ja suutlikkus ka teisi ära kuulata. See aktivist väljendas intervjuus ka oma püüdlikkust ennekõike mõista kui hukka mõista. Paraleelselt on selles kodanikualgatuse esindajas ära tunda ka seadusekuuleliku aktivisti omadusi, eeskätt aspektis, et tema ise pole ennast kunagi aktivistiksi nimetanud.

UK3: Milliste strateegiatega on kodanikualgatuste juhtfiguuride kogemuste põhjal võimalik erinevaid osalusvorme esile kutsuda ning üht osalust teiseks modifitseerida?

Leiti, et veebiplatvormid on vajalikud kodanike aktiveerimiseks ka väljaspool küberruumi. Juhiti tähelepanu ka sellele, et kodanikualgatus peab oskama ise släktivismi enda huvides ära kasutada. Christensen (2011) on kirjutanud, et olles veebis aktiivne, ollakse tegus ka väljaspool veebi keskkonda. Parimal juhul võib interneti aktiivsus tõsta teadlikkust ja mobiliseerida kodanikke tegutsema ka väljaspool virtuaalmaailma (*ibid*). Kui inimene on väikese panuse juba

andnud, on suurem tõenäosus, et ehk on ta valmis järgmisel korral ka juba rohkem panustama – kontakt on loodud ja nii on võimalik edaspidi temaga juba otse suhelda ja huvipakkuvatesse projektidesse osalema kutsuda. Veebiaktivism saab olla tõukeks aktivismile ka väljaspool küberruumi. Hill (2013: 49) tõi oma kirjutises välja, et Slutwalki nimelise protestimarsi puhul oli näha, et meelt tulid avaldama ka inimesed, kes varasemalt olid ainult veebikeskkonnas aktiivsed. Kodanikualgatuste esindajad teevad sotsiaalse aktivismi suurendamiseks ja sõnumi levitamiseks ka selge suunitlusega turunduskampaaniaid.

4.2 Diskussioon

Minu valimis oli kolm liikumist, mille tegevus toimub ainult internetis ning mille eesmärgiks ongi sõnumit levitada ja inimesi sotsiaalmeediaplatvormidel harida. Sellisel juhul tuleb släktivism neile kasuks, sest kõrgema osalusega postitustel on sotsiaalmeedias parem levik. Siinse autori hinnangul jääb sellise liikumise puhul ka tulemuse mõõtmine abstraktseks ja oletuslikuks. Nende kontode jälgijaskonna liikmeid saaks mingis osas küllap nimetada tüübilt salongi-aktivistideks, keda esineb sageli just sotsiaalmeediaplatvormidel. Salongi-aktivisti tegevuste hulka kuulub jagamine, postitamine, kommenteerimine, meeldivaks märkimine – mis on kõik sõnumi levikuks ja kaasamiseks äärmiselt olulised ning antud liikumiste puhul tihti ka ainuvõimalikud sammud panustamiseks. Seetõttu ei saa siinkohal digiaktivismi ja reaalses elus toimuvat aktivismi teineteisest eristada. Samas ei piisa ainult salongi-aktivistidest suurte muutuste loomisel. Ka need kodanikualgatused, mille tegevus on ainult sotsiaalmeediakanalitel vajavad teistlaadi juhte – antud valimi puhul domineerib vastuolulise aktivisti tüüp. Seda toetab ka intervjuudest kõlanud mõte, et aktivistiks olemine eeldab teatud inimtüüpi, kuna suurele hulgale vastandudes riskitakse enda maine ja edasiste töövõimaluste ning suhetega. Neumayer (2016: 137) toob välja, et kui tegutseda riigikorrale vastu, jääb alati võimalus, et meediaplatvormi, näiteks Facebooki, omanik võib aktivistid paljastada, jagades näiteks omavalitsustele või politseidele inimeste kohta kokku kogutud suurandmeid. Andmete kogumisest ei tulnud intervjuudes kordagi juttu, ent huvitav oleks uurida, kui palju kontrollivad aktivistid seda, millised andmed neist interneti avarustesse maha jäävad ning kas ja kuidas on selliseid suurandmeid maailmas kohtupraktikateks või karistustes kasutatud.

Valimisse sattunud kodanikualgatuste juhid mõistsid enamuses üksteise murekohti ning nii saadi üksteiste mõtetest ka inspiratsiooni. Eraldi uurimuse võiks teha kodanikualgatuste omavahelise koostöö osas. Kuna sellisel juhul oleks suure tõenäosusega tegemist ühiskampaaniaga võiks vastavalt kampaaniasisule mõõta, kas mõlema algatuse liikmed on sama aktiivsed kaasatulijad või on see vastavalt kampaaniale kuidagi erinev.

Mitmed algatuste eestvedajad mainisid oma tegemiste seas rohkem kui ühe kodanikualgatusega kokkupuudet. Eraldi võiks uurida ka valimisse sattunud kodanikualgatuste esindajate intersektsionaalsust ehk ühisosa nii mõttemalli kui ka aktivistide osas. Samaaegselt püüdis tähelepanu see, et ühe valdkonna erinevate kodanikualgatuste juhtidel oli just oma teema spetsiifika valguses erinevaid arusaamasid. Nii võiks uuringut kitsendada näiteks loomakaitseteemalistele kodanikualgatustele ja nende eesmäärke ning tegevusi omavahel võrrelda.

4.3 Meetodi kriitika

Selle töö valimisse sattunud kodanikualgatused on poliitiliselt liberaalse suunitlusega. Della Porta jt (2006: 2) väidavad, et ülemaailmse neoliberalismi ilminguid näeb indiviidide gruppides, kes avaldavad arvamust erinevate probleemide osas, toetudes või vastandudes sotsiaalsele muutusele. Sellest saab järeldada, et kodanikualgatuste vedajad on keskmisest empaatilisemad ning seisavad vähemuste kaitseks välja. Paraku ei õnnestunud mul konservatiivsemate vaadetega kodanikualgatuse esindajaid oma valimisse saada. Sain ühe kodanikualgatuse juhiga ka kirjateel kontakti, ent ta ei soovinud ennast minu uuringuga siduda. Siinkohal võin ainult oletada, miks see nii oli – isik ei ole Eesti ajakirjandust soosiv ning väidab, et tihti kujutatakse teda pahatahtlikult negatiivses valguses, võib olla mõtles ta minu eriala nimetust nähes, et antud kontekstis võivad tema ideed talletuda kirjatöösse negatiivsena. Oleks aga huvitav võrrelda vasak- ja parempoolsete kodanikualgatuste erisust sõnumi levitamise, liikmelisuse ja omavahelise läbisaamise osas.

Meetodi kriitikana toon välja selle, et vestlus kujuneb mingil määral selle järgi, kellega ühte fookusgruppi satutakse. Märkasin mitmel korral seda, et intervjuueeritavad muutusid avatumaks,

kui keegi kodanikualgatuse juhtidest rääkis mõnest murest või sellest, kuidas kõik tegevused ei õnnestu. See andis julguse ka teistele oma ebaõnnestumistest rääkida. Kui oli aga fookusgrupp, kus intervjuueeritav tõi vestluses välja ainult edulugusid, räägiti vähem negatiivsetest kogemustest, mis puudutasid kodanikualgatuse käekäiku. Üheks fookusgrupi tugevuseks on osalejate omavaheline suhtlus ja arutelu. Tajusin seda intervjuudes mitmel korral, näiteks arutelus Facebooki pildiraamide üle muutis üks vastajatest oma arvamust, kui oli kaasintrvjuueeritava põhjendust kuulnud. Kahes fookusgrupis esindas ühte algatust kaks inimest, mis tagas kiiremini omavahelise vabama atmosfääri ja suhtluse, kuna kaks inimest olid omavahel juba lähedaselt tuttavad. Paralleelselt tekitas see ka olukorra, kus nendest liikumistest räägiti mõningal määral rohkem või põhjalikumalt, kuna küsimustele vastajaid oli kaks.

KOKKUVÕTE

Minu magistritöö eesmärk oli selgitada välja Eesti kodanikualgatuste (n=13) esindajate arusaamad veebiaktivismist ja släktivismist ning see, milliseid probleeme ja võimalusi nad selles näevad. Lisaks kaardistasin valimisse kuulunud kodanikualgatuste esindajate peamised aktivistide tüpoloogiad (Neumayer jt, 2016). Andmete kogumiseks viisin läbi fookusgrupi intervjuud (n=4) ja kvalitatiivse teemaanalüüsi.

Käesolev magistritöö annab vastuse, et valimisse sattunud kodanikualgatuste esindajad on enamuses vastuolulised aktivistid (Neumayer jt, 2016: 139), kes võitlevad, et luua muutust ning ei karda vajadusel vastanduda ka seadusega (*ibid.*). Infoühiskonnas ei oleks kodanikualgatus ja sotsiaalne aktivism mõeldav ilma veebiplatvormideta, mis tähendab, et veebiaktivism on aktivismi lahutamatu osa. Nii Vegh (2003: 74) kui Cammaerts (2015) on toonud veebiplatvormide tugevusena välja info kiire ja laialdase leviku. Eesti kodanikualgatuste esindajad ei erista suures plaanis släktivismi ülejäänud veebiaktivismist. Neumayer jt (2016: 142) loodud aktivistide tüpoloogia seab kahtluse alla släktivismile omistatud negatiivse tähendusvälja. Mitmed liikumiste esindajad ei olnud varasemalt släktivismi mõistega kokku puutunud, mis tähendab, et nad ei saanud seda ka negatiivsena tajuda.

Ennekõike nähakse släktivismis võimalust edastada sõnumit, informatsiooni, anda nõu ja kutsuda kodanikke üles aktivismile. Nii nagu on kirjutanud Picone jt. (2019: 2019) ja Christensen (2011), näevad ka intervjuueeritavad probleemina seda, kui tegevust tehakse ühekordselt ja oma staatuste upitamiseks. Kõige enam nähti negatiivseid släktivismi ilminguid Facebooki pildiraamide vahetamises ehkki oli ka kodanikualgatusi, kes on kasutanud neid enda kuuldavaks tegemisel või kes leiavad, et see loob kogukonna tunde ning annab inimestele valjuhäälselt märku sellest, mida pooldatakse, mis omakorda tagab sarnaselt mõtleivate inimeste teineteise märkamise küberruumis. Valimisse sattunud kodanikualgatuste seas oli ka neid, kelle aktivism põhineb släktivistlikel tegevustel ehk iga kodanikualgatus ei otsi uusi reaalelus tegutsevaid aktiivseid liikmeid, vaid hoopiski seda, et nende mentaliteet jõuaks massidesse ning looks seeläbi teistsuguse mõttemalliga tuleviku.

SUMMARY

The aim of my Master's thesis titled *Perceptions of (web) Activism and Slacktivism: Representatives of Estonian Citizens' Initiatives and NGOs*, was to find out how do the Representatives of Estonian Citizens' Initiatives and NGOs (n=13) understand web activism and slacktivism and what kind of problems and possibilities they see in it. I also mapped the main activist typologies (Neumayer et al., 2016) found in the selection of this thesis. I collected data by interviewing the representatives in focus groups (n=4) and used thematic analysis.

This Master's thesis says that most of the representatives of this selection are mostly contentious activists (Neumayer et al., 2016: 139), who fight to make a change and are not afraid to stand against the law if needed (*ibid.*). Citizens' initiatives, NGOs and social activism wouldn't be able to exist without web platforms, which means that web activism is a crucial part of activism. Vegh (2003: 74) and Cammaerts (2015) both have said that the strength of web platforms is the ability to deliver information quickly and beyond borders. The Estonian initiatives and NGOs do not isolate slacktivism from web activism. The activist typology created by Neumayer and Svensson (2016: 142) questions the negative parable attributed to slacktivism. There were quite a few representatives that hadn't heard the word 'slacktivism' before, so I can assume that they couldn't find it negative either.

The Estonian representatives see the opportunity in slacktivism to spread the information, and message, give advice and call citizens to action. Picone et al. (2019: 2019) and Christensen (2011) have said that the main problem with slacktivism is when something is done only once for raising your social status. Representatives were the most critical of Facebook profile picture frames, even though there were representatives of citizens' initiatives and NGOs who had used them to send out a message and to grow a sense of community. It also allows similar people to find each other in cyberspace. In the selection of this thesis, there were initiatives whose activism is based on slacktivism, so it is possible to assume that every initiative isn't looking for activists who would be active in real life. Their goal is to spread their message to the masses to create a future with a new mentality.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aktsioonid Ukraina Toetuseks (2022). *See grupp on loodud eesmärgiga koondada inimesi, kel on huvi ja tahe hoida Vene Föderatsiooni ja Putini algatusel Ukrainas toimuv* [Facebooki grupp]. Facebook. <https://www.facebook.com/groups/2209279135909737>

Alumäe, T., Tilk, O., Asadullah (2018). *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech* Baltic HLT
<http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/?fbclid=IwAR0gggZnDnw5bTxRhfa9EGLsBLthtLxsFbe66zHDQ4alayROT7UIjWfXP1k>

Bhattacharyya, R. (2018.). #Metoo Movement: An Awareness Campaign *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, vol. 3, issue 4
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3175260

Barrie, C. (2020). Searching Racism after George Floyd. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World*, vol. 6, 1–3
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2378023120971507>

Bludau, K. (2021). *Company Activism & Black Lives Matter: A Content Analysis of BLM Instagram Posts* Master's Thesis. Florida State University, College of Communication and Information
<https://www.proquest.com/openview/b503c38ba0cc0437dfe0928d1715082d/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>

Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77-10
https://www.researchgate.net/publication/235356393_Using_thematic_analysis_in_psychology

Cammaerts, B., Carpentier N. (2007). *Activism and Media. Reclaiming the media: communication rights and democratic media roles* (217-224). Bristol, Suurbritannia: Intellect
Kasutatud 29.05.2022

[http://eprints.lse.ac.uk/39664/1/_libfile_repository_Content_Cammaerts.%20B_Activism%20and%20Media%20%20\(lsero\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/39664/1/_libfile_repository_Content_Cammaerts.%20B_Activism%20and%20Media%20%20(lsero).pdf)

Cammaerts, B. (2015). *Social Media and activism* Kasutatud 03.02.2022
https://eprints.lse.ac.uk/62090/1/Social_media_and.pdf

Castells, M. (2012, 2015). *Networks Of Outrage And Hope: Social Movements In The Internet Age. Second Edition Enlarged and Updated*. Ühendkuningriik: Polity Press
<https://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2019/11/Networks-of-Outrage-and-Hope-Social-Movements-in-the-Internet-Age-Manuel-Castells.pdf>

Christensen, H. S. (2011). Political activities on the Internet: Slacktivism or political participation in other means? *First Monday*, vol. 16, no. 2
<https://firstmonday.org/article/view/3336/2767>

Della Porta D., Diani M. (2006). *Second Edition. Social Movements: An Introduction*. Ühendkuningriik. Blackwell Publishing

Earl, J. (2011). *Digitally enabled social change: Activism in the Internet age*. Cambridge, Mass. : MIT Press

Ferrai, E. (2016). Social Media for the 99%? Rethinking social movements' identity and strategy in the corporate web 2.0. *Communication and the Public*, 2016, vol. 1(2), 43-158 Kasutatud 03.02.2022

https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2057047316642608?casa_token=M5vLaWrf1SEA AAAA:fM2UcuNbBuIYQiRS-xnVrn1KEawV8-6wpMAf77PXXExza5S185pQx12klZkFH9xA Rbtp82q2oK7l

Garza, A. (2014: 23). A herstory of the #BlackLivesMatter movement. J. Hobson, *Are all the woman still white? Rethinking race, expanding feminisms* (lk 23-28). Albany, State University of New York Press

Gieseler, C. (2019). *The Voices of #MeToo: From Grassroots Activism to a Viral Roar*, The Rowman and Littlefield Publishing Group, Inc
https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=XdKcDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=history+of+%23metoo&ots=DRtn16Jj9L&sig=7bNvi_XC9VyqrUc9E6EK0o5pUXQ&redir_esc=y#v=onepage&q=history%20of%20%23metoo&f=false

Hill, S. (2013). *Digital revolutions: activism in the Internet age*, Oxford: New Internationalist Publications Ltd.
[https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=fMj0AgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA6&dq=Hill,+S.+ \(2013\). +Digital+revolutions:+activism+in+the+Internet+age,+Oxford+:+New+Internationalist+Publications+Ltd.&ots=9ROa4fr-Gg&sig=Na98jsFq4eFwp3z_czG4IfD1kAc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=fMj0AgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA6&dq=Hill,+S.+ (2013). +Digital+revolutions:+activism+in+the+Internet+age,+Oxford+:+New+Internationalist+Publications+Ltd.&ots=9ROa4fr-Gg&sig=Na98jsFq4eFwp3z_czG4IfD1kAc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

Hill-Collins, P., Bilge, S. (2020). *Intersectionality*. Suurbritannia: Polity Press

Howard, P. N., Duffy, A., Freelon, D., Hussain, M.M. and Mari, W., Maziad, M. (2011). *Opening Closed Regimes: What Was the Role of Social Media During the Arab Spring?* Kasutatud 29.05.2022
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2595096

Joice, M. (2012). *Five Reasons Not to Use the Word “Slacktivism”* Open Society Foundations. Kasutatud 29.05.2022
<https://www.opensocietyfoundations.org/voices/five-reasons-not-use-word-slacktivism>

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Kasutatud 29.05.2022
<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kauge, G. (2022). *Rahvaalgatus: Mart Helme riigikogust välja!* Kasutatud 29.05.2022
<https://rahvaalgatus.ee/initiatives/9bcf7b4c-ac32-4ccc-928f-7f2326afc51f>

Kivisalu, K.-L. (2019). *#MeToo Movement In Estonia: A Frame Analysis*. Magistritöö. Tartu Ülikool, Johan Skytte Institute of Political Studies
<http://hdl.handle.net/10062/64242>

Krueger, R.A, Casey, M.A. (2015). *Focus groups: A Practical Guide for Applied Research*. Ameerika Ühendriigid, SAGE Publications
[https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=8wASBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Krueger,+R.A.,+Casey,+M.+A.+\(2009\).+Focus+Groups.+A+Practical+Guide+for+Applied+Research.+Newbury+Park:+Sage.&ots=XffIEuaGtR&sig=bYY48Fj_g3DYpfTrdfNb8UalzJ8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=8wASBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Krueger,+R.A.,+Casey,+M.+A.+(2009).+Focus+Groups.+A+Practical+Guide+for+Applied+Research.+Newbury+Park:+Sage.&ots=XffIEuaGtR&sig=bYY48Fj_g3DYpfTrdfNb8UalzJ8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

Lane, D. (2017). Sharing beyond Slacktivism: the effect of socially observable prosocial media sharing on subsequent offline helping behavior. *Information, Communication & Society*, vol. 21, 11, 1523-1540
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369118X.2017.1340496>

Madison, N., Klang, M. (2020). The Case For Digital Activism Refuting the Fallacies of Slacktivism. *Journal of Digital Research Journalism*, vol. 2, no. 2, 28-47
<https://jdsr.se/ojs/index.php/jdsr/article/view/25/23>

Mitu, B., Camacho Vega, D.O (2014). Digital Activism: A Contemporary Overview. *Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques RSP*, no. 44 Special Issue: Local Governance & Local Political Participation Engagement: A Dialectics of Transition, 103-112
https://www.researchgate.net/publication/299538041_Digital_Activism_A_Contemporary_Overview

Mundt, M., Ross K., Burnett C. M. (2018). Scaling Social Movements Through Social Media: The Case of Black Lives Matter. *Social Media + Society*, October-December, 1–14
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2056305118807911>

Murumaa-Mengel, M. (2020). *Veebiintervjuud, projektiivtehnika ja loovuurimismeetodid*. Kasutatud 28.05.2022

https://www.researchgate.net/publication/357736939_Veebiintervjuud_projektiivtehnikad_ja_loo_vuurimismeetodid#fullTextFileContent

Murthy, D. (2018). Introduction to Social Media, Activism, and Organizations. *Social Media + Society*, January-March, 1–4

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2056305117750716>

Muslic, H. (2017). What is Slacktivism and is it Even Helping? Kasutatud 14.05.2021

<https://nonprofithub.org/social-media/what-is-slacktivism-does-it-help/>

Neumayer, C., Svensson, J. (2016). Activism and radical politics in the digital age: Towards a typology. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, vol. 22(2), 131–146

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354856514553395>

Özkula, S.M. (2021). What Is Digital Activism Anyway? Social Constructions Of The “Digital” In Contemporary Activism. *Journal of Digital Social Research*, vol.3 no.3, 60-84

<https://jdsr.se/ojs/index.php/jdsr/article/view/44/46>

Peña-López, I. (2013, juuni). Casual Politics: From slacktivism to emergent movements and pattern recognition. *Big Data: Challenges and Opportunities: Proceedings of the 9th International Conference on Internet* (339-356). Universitat Oberta de Catalunya, Barcelona

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=4299042F9D254773DA6F814B79C729C7?doi=10.1.1.695.9041&rep=rep1&type=pdf>

Picone, I., Kleut, J., Pavlíčková, T., Romic, B., Møller Hartley, J., De Ridder, S. (2019). Small acts of engagement: Reconnecting productive audience practices with everyday agency. *New Media & Society*, 21(9), 2010-2028.

https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1461444819837569?casa_token=cmGHSKliQ9sA AAAA%3AL1XR8DT8jevr4pnZ7lm3W_V6hdWzQsjEh3kBxUmPPZoLFPBqQ09NurHvhiX HxHtrztrhJKjRdz_

Põldma, L. (2021). *Sotsiaalmeedia roll kogukonnaaktivismis kolme konfliktse juhtumi näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, Ühiskonnateaduste Instituut

<http://hdl.handle.net/10062/72026>

Selleck, L. G. (2010). Pretty in pink: The Susan G. Komen network and the branding of the breast cancer cause. *Nordic Journal of English Studies*, 9 (3), 119-138.

<https://doi.org/10.35360/njes.232>

Skoric, M.M. (2012). What is slack about slacktivism? *Methodological and Conceptual Issues in Cyber Activism Research* Kasutatud 09.02.2022

https://www.researchgate.net/publication/333853013_What_is_slack_about_slacktivism

Touraine, A. (1985). An Introduction to the Study of Social Movements. *Social Research*, vol. 52, no. 4, 749-787

<https://www.jstor.org/stable/40970397>

Vegh, S. (2003). Classifying forms of Online Activism. M. McCaughey, M.D.Ayers (toim.) *The Case of Cyberprotests against the World Bank. Cyberactivism: online activism in theory and practice* (71-96). Suurbritannia, Taylor and Francis Books, Inc

https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=KHCjMkNRAkYC&oi=fnd&pg=PP7&dq=activism+theory&ots=NxY-6UJ2Tb&sig=E8iJfRSj3QIP6_iLwazsTeX81DE&redir_esc=y#v=onepage&q=SLACKTIVISM&f=false

Vihalemm, T. (2014). *Fookusgrupi intervjuu*. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Kasutatud 09.02.2022

<http://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu>

Ward, J. (2016). *Riding the wave: How the ALS Ice Bucket Challenge used storytelling and user-generated content to embrace slacktivism*. Public Relations and Participatory Culture, (169-180). London; Routledge

<https://doi.org/10.4324/9781315766201>

LISAD

Lisa 1 - Intervjuu kava

Kui palju teil aktiivseid liikmeid on?

Milliseid kanaleid te kasutate oma liikumise kuuldavaks tegemisel?

Kui suur on olnud teie liikmete arvu kasv?

Millisena näete oma kodanikualgatustes veebiaktivismi rolli ?

Kas olete täheldanud, et veebiaktivism on tugevam kui aktivism reaalsuses?

Kas te näete siinkohal probleeme või võimalusi?

Milliste strateegiatega on teie kogemuste põhjal võimalik erinevaid osalusvorme esile kutsuda ning üht osalust teiseks modifitseerida?

Mis eristab ja iseloomustab teie arvates aktivismi, veebiaktivismi ja släktivismi?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Carine Jessica Kostla,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Eesti kodanikualgatuste esindajate arusaamad veebiaktivismist ja släktivismist, mille juhendaja on Maria Murumaa-Mengel, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Carine Jessica Kostla

30.05.2022